

Polisfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet drygt 80 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna åren 2007 och 2008. De behandlade yrkandena rör polisfrågor och arbetet mot barnsexturism. Yrkandena som rör polisfrågor handlar bl.a. om polisens arbetsmetoder, innehållet i polisutbildningen, kontroll av vapen och samordning mellan myndigheter för bättre brottsbekämpning. Vidare behandlas ett antal motionsyrkanden om arbetet mot barnsexturism. Yrkandena tar bl.a. upp frågor om internationellt samarbete, polisens sambandsmän och arbetet vid svenska ambassader och konsulat.

Utskottet föreslår att samtliga motioner avslås.

I betänkandet finns 22 reservationer (s, v och mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Utskottets överväganden	9
Polisfrågor	9
Polisens yttre organisation	9
Polisens arbetsmetoder	12
Beredskapspolisen	16
Alkohol- och drogtestar i trafiken, m.m.	17
Organiserad brottslighet	19
Polisens samverkan, m.m.	23
Polisiärt gränssamarbete	25
Frontex	27
Polisutbildning, m.m.	29
Maskeringsförbud vid demonstrationer	32
Demonstrationer	33
Vissa frågor om ordningslagen	34
Ordningsvakter och väktare	37
Vapenlagen, m.m.	40
Polisens våldsanvändning	46
Eftersök av försvunna personer	48
Utfärdande av arresteringsorder	49
Statistikredovisning, m.m.	50
Arbetet mot barnsexturism	52
Internationellt samarbete	52
Polissambandsmännen	55
Svenska ambassader och konsulat	58
Statistik och kunskapsinhämtning	59
Reservationer	61
1. Polisens yttre organisation, punkt 1 (s, v, mp)	61
2. Polisens arbetsmetoder, punkt 2 (v)	61
3. Beredskapspolisen, punkt 3 (s)	62
4. Behörighet att utföra alkoholutandningsprov, punkt 5 (s, mp)	62
5. Åtgärder mot organiserad brottslighet, punkt 6 (s)	63
6. Samarbetet mellan tull och polis, punkt 7 (s, v, mp)	63
7. Polisens samverkan, punkt 8 (s, v, mp)	64
8. Nätleverantörer som samarbetar med Rikskriminalpolisen, punkt 9 (s, v)	64
9. Frontex, punkt 11 (s, v, mp)	65
10. Polisutbildning, m.m., punkt 12 (s, v, mp)	65
11. Utbildning av förundersökningsledare, punkt 13 (s, v, mp)	66
12. Utbildning i arbetsmiljölagstiftning, punkt 14 (s, v)	67
13. Vissa frågor om ordningslagen, punkt 18 (s)	67
14. Ordningsvakter och väktare, punkt 19 (s, v, mp)	68
15. Vapenlagen, m.m., punkt 20 (v, mp)	68
16. Statistikredovisning, m.m., punkt 24 (s, v, mp)	69

17. Internationellt samarbete, punkt 25 (s, v, mp)	69
18. Polissambandsmännens uppdragsbeskrivning, punkt 26 (s, v, mp)	70
19. Utbildning av polissambandsmän, punkt 27 (mp)	70
20. Anmälan om brott vid svenska beskickningar, punkt 28 (s, v, mp)	71
21. Utfärdande av pass vid svenska beskickningar, punkt 29 (s, v, mp)	72
22. Statistik och kunskapsinhämtning, punkt 30 (s, v, mp)	72
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	73
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	73
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	74

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Polisens yttre organisation

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju379 yrkande 24.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. Polisens arbetsmetoder

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju358, 2008/09:Ju418 yrkandena 1–6, 2008/09:Ju434 yrkande 3 och 2008/09:Ju443.

Reservation 2 (v)

3. Beredskapspolisen

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju302 och 2008/09:Ju448.

Reservation 3 (s)

4. Drogtester i trafiken

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju258, 2007/08:Ju441, 2008/09:Ju463 och 2008/09:T416 yrkande 2.

5. Behörighet att utföra alkoholutandningsprov

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju218 och 2008/09:Ju379 yrkande 43.

Reservation 4 (s, mp)

6. Åtgärder mot organiserad brottslighet

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju323, 2008/09:Ju338, 2008/09:Ju379 yrkande 25 och 2008/09:Ju410.

Reservation 5 (s)

7. Samarbetet mellan tull och polis

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju341.

Reservation 6 (s, v, mp)

8. Polisens samverkan

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju227 yrkande 2.

Reservation 7 (s, v, mp)

9. Nätleverantörer som samarbetar med Rikskriminalpolisen

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju355.

Reservation 8 (s, v)

10. Polisiärt gränssamarbete

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju268.

11. Frontex

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf368 yrkande 10 och 2008/09:Sf375 yrkande 3.

Reservation 9 (s, v, mp)

12. Polisutbildning, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju217 yrkandena 1 och 2, 2008/09:Ju245 yrkande 1, 2008/09:Ju379 yrkande 26, 2008/09:Ju400 yrkande 1 och 2008/09:Ju433 yrkande 2.

Reservation 10 (s, v, mp)

13. Utbildning av förundersökningsledare

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju379 yrkande 27.

Reservation 11 (s, v, mp)

14. Utbildning i arbetsmiljölagstiftning

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju227 yrkande 1.

Reservation 12 (s, v)

15. Skydd mot diskriminering i polisutbildningen

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ub464 yrkande 8.

16. Maskeringsförbud vid demonstrationer

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju449.

17. Demonstrationer

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju298 och 2008/09:Ju404.

18. Vissa frågor om ordningslagen

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju230, 2008/09:Ju324, 2008/09:Ju368 och 2008/09:Ju438.

Reservation 13 (s)

19. Ordningvakter och väktare

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju223, 2008/09:Ju376 och 2008/09:Ju379 yrkande 54.

Reservation 14 (s, v, mp)

20. Vapenlagen, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju206, 2008/09:Ju220, 2008/09:Ju221, 2008/09:Ju237, 2008/09:Ju260, 2008/09:Ju385, 2008/09:Ju386, 2008/09:Ju392, 2008/09:U251 yrkande 3 och 2008/09:U253 yrkandena 3 och 4.

Reservation 15 (v, mp)

21. Polisens våldsanvändning

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju431.

22. Eftersök av försvunna personer

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju417.

23. Utfärdande av arresteringsorder

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju202.

24. Statistikredovisning, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju257 yrkande 2, 2008/09:Ju313, 2008/09:Ju415 och 2008/09:Ju422.

Reservation 16 (s, v, mp)

25. Internationellt samarbete

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju212 yrkandena 1–3, 2008/09:Ju430 yrkande 7 och 2008/09:Ju470 yrkande 6.

Reservation 17 (s, v, mp)

26. Polissambandsmännens uppdragsbeskrivning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju423 yrkande 1 och 2008/09:Ju471 yrkande 1.

Reservation 18 (s, v, mp)

27. Utbildning av polissambandsmän

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju210 yrkande 3 och 2008/09:Ju407.

Reservation 19 (mp)

28. Anmälan om brott vid svenska beskickningar

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju216 yrkande 1, 2008/09:Ju423 yrkande 2 och 2008/09:Ju471 yrkande 2.

Reservation 20 (s, v, mp)

29. Utfärdande av pass vid svenska beskickningar

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju210 yrkande 6 och 2007/08:Ju400 yrkande 6.

Reservation 21 (s, v, mp)

30. Statistik och kunskapsinhämtning

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju210 yrkandena 5 och 11, 2007/08:Ju216 yrkande 4 och 2007/08:Ju400 yrkandena 5 och 11.

Reservation 22 (s, v, mp)

Stockholm den 26 mars 2009

På justitieutskottets vägnar

Thomas Bodström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Thomas Bodström (s), Inger Davidsson (kd), Henrik von Sydow (m), Krister Hammarbergh (m), Margareta Persson (s), Ulrika Karlsson i Uppsala (m), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Inge Garstedt (m), Helena Bouveng (m), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Otto von Arnold (kd), Mehmet Kaplan (mp), Maryam Yazdanfar (s), Karin Nilsson (c) och Helena Bargholtz (fp).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet drygt 80 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna åren 2007 och 2008. De behandlade yrkandena rör polisfrågor och arbetet mot barnsexturism.

Utskottets överväganden

Polisfrågor

Polisens yttre organisation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om hur polisverksamheten i Sverige bör vara organiserad.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Motionen

I motion Ju379 (s) yrkande 24 anför motionärerna att polisens organisation snarast bör utredas. Enligt motionärerna ger en organisationsförändring i riktning mot en sammanhållen myndighet fördelar avseende resursfördelning och styrning samt ger möjlighet att effektivisera den administration som varje polismyndighet i dag själv måste stå för.

Bakgrund

Polisiär verksamhet är i Sverige en i princip uteslutande statlig angelägenhet. De allmänna ramarna för verksamheten anges i huvudsak i polislagen (1984:387), polisförordningen (1998:1558) och förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen. Rikspolisstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för polisväsendet och har tillsyn över detta. Till Rikspolisstyrelsen hör Säkerhetspolisen, Rikskriminalpolisen och Polishögskolan. Styrelsen är chefsmyndighet för Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL). I varje län finns en polismyndighet som ansvarar för polisverksamheten där. Polismyndigheten leds av en polisstyrelse. Den består av myndighetens chef och det antal övriga ledamöter som regeringen bestämmer och även utser. I 3 kap. 1 § polisförordningen föreskrivs att polisstyrelsen särskilt ska se till att polisarbetet bedrivs i överensstämmelse med de prioriteringar och riktlinjer som riksdagen och regeringen lagt fast för polisverksamheten. I 3 kap. 2 § polisförordningen anges att polisstyrelsen bl.a. avgör viktiga frågor om planeringen och inriktningen av verksamheten samt ekonomi. Polisstyrelsen får enligt 5 a § polislagen inrätta en eller flera polisenämnder som under styrelsen ska leda polismyndigheten inom den eller de delar av polisdistriktet som styrelsen bestämmer. Enligt 3 kap. 5 § polisförordningen kan polisstyrelsen avgöra i vilken utsträckning polisenämnden bestämmer sådana ärenden som polisstyrelsen annars avgör. Polisenämnden avgör också andra frågor som hänskjuts till nämnden av läns-polismästaren, av den ställföreträdande polischefen eller av chefen för det

polisområde som ingår i nämnden. Polisstyrelsen får bestämma att polisenämnden ska bereda ärenden som ska avgöras av styrelsen. Polisstyrelsen bör särskilt se till att ärenden delegeras till polisenämnden i den utsträckning som det behövs med hänsyn till att polisarbetet ska vara lokalt förankrat.

Riksrevisionens styrelse överlämnade till riksdagen i januari 2006 en framställning angående Rikspolisstyrelsens styrning av polismyndigheterna, m.m. (framställning 2005/06:RRS16). I framställningen föreslog styrelsen bl.a. att riksdagen skulle begära att regeringen tar initiativ till en översyn av formerna för styrning av polisväsendet, inklusive frågor om medelsfördelning inom polisorganisationen, tillsyn av polisverksamheten samt för- och nackdelar med en sammanhållen polismyndighet. Styrelsen anförde att det – mot bakgrund av sådana brister i Rikspolisstyrelsens styrning av polismyndigheterna som uppdagats i Riksrevisionens bakomliggande granskningsrapport (RiR 2005:18) – fanns skäl att närmare utreda för- och nackdelar med en sammanhållen polismyndighet. Riksdagen avslög på förslag av justitieutskottet Riksrevisionens styrelses framställning (bet. 2005/06:JuU40, rskr. 186). Justitieutskottet konstaterade i den specifika frågan om en översyn bör göras av för- och nackdelarna med en sammanhållen polismyndighet att den frågan inte närmare berörts av Riksrevisionen i granskningsrapporten och att Riksrevisionen inte heller lämnat något sådant förslag. Riksrevisionens styrelses förslag i den delen syntes således sakna egentligt underlag. Utskottet var i det sammanhanget inte berett att ta ställning till frågan om en enmyndighetsorganisation. Utskottet ville ändå i själva sakfrågan peka på att den nuvarande organisationsstrukturen också har fördelar i förhållande till en enmyndighetsorganisation, bl.a. genom större möjligheter till anpassning till lokala förutsättningar samt mer lokal förankring och demokratisk insyn genom de lokala polisstyrelserna.

Motioner med liknande innehåll som den nu aktuella har prövats av utskottet senast under föregående riksmöte. Utskottet konstaterade då (bet. 2007/08:JuU10 s. 8) att polisorganisationen och styrningen av denna under senare år har genomgått väsentliga förändringar. Härtill kommer det av regeringen uppställda målet om 20 000 poliser till 2010 och kraven på att öka polisens synlighet ute i samhället. Utskottet anförde att några större organisationsförändringar i nuläget inte borde genomföras och att man utgick från att Rikspolisstyrelsen och länsmyndigheterna löpande gör nödvändiga anpassningar och vidtar åtgärder för att tillse att verksamheten fungerar så optimalt som möjligt utifrån lokala förutsättningar och behov.

Våren 2008 inleddes en effektivitetsöversyn av rättsväsendets myndigheter mellan Justitiedepartementet och Finansdepartementet. Inom ramen för denna översyn fick Ekonomistyrningsverket i uppdrag att utvärdera om Rikspolisstyrelsens styrning, kontroll och uppföljning av polismyndigheterna är tydlig och effektiv. Ytterligare ett uppdrag lämnades till en konsultfirma för att kartlägga och analysera ledningsstruktur samt hur uppdrag och ansvar har delegerats inom vissa delar av polisen. Uppdraget redovisa-

des den 30 januari 2009. I båda rapporterna berörs frågor om polisens organisation och Rikspolisstyrelsens mandat. Rapporterna bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det kan noteras att Rikspolisstyrelsen omorganiserades den 1 januari 2006 varvid en ny polisavdelning vid Rikspolisstyrelsen bildades. Polisavdelningen har fått ett samlat ansvar för utvecklingen av polisverksamheten. En prioriterad del i arbetet är att skapa nationellt enhetliga metoder för den brottsförebyggande och brottsutredande verksamheten. På initiativ av Rikspolisstyrelsen genomförs bl.a. en nationell satsning i syfte att öka upplärningen av brott. I ett strategiskt metodprojekt har två verktyg tagits fram. Det ena är polisens nationella utredningskoncept (PNU) enligt vilket åtgärder rörande bl.a. arbetsmetodik, ledarskap, kompetensutveckling samt genomförande och utveckling ska vidtas. Det andra verktyget är en särskild underrättelsemodell för ledning och styrning (benämnt PUM) som ska hjälpa chefer på olika nivåer att göra rätt prioriteringar, baserade på underrättelser och annan relevant kunskap.

Vidare kan i sammanhanget noteras att regeringen inom ramen för en nationell mobilisering mot grov organiserad brottslighet har givit Rikspolisstyrelsen i uppdrag att tillsammans med Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen och Tullverket säkerställa en effektiv och uthållig verksamhet för bekämpning av den grova organiserade brottsligheten. I uppdraget ingår bl.a. att inrätta särskilda aktionsgrupper vid åtta polismyndigheter och Rikskriminalpolisen, etablera permanenta regionala underrättelsecenter på åtta platser i landet och att säkerställa en bred myndighetsrepresentation i Operativa rådet. Genom dessa åtgärder bibehålls polismyndigheternas territoriella ansvar samtidigt som förutsättningarna för en effektiv samverkan inom polisen och mellan polisen och andra myndigheter förbättras. Denna ordning medför också att polismyndigheterna via beslut i Operativa rådet kan överlåta ledningen av enskilda insatser till Rikskriminalpolisen i de fall detta bedöms ändamålsenligt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att polisorganisationen och styrningen av densamma under senare år har genomgått väsentliga förändringar. En effektivitetsöversyn av rättsväsendets myndigheter, däribland Rikspolisstyrelsen, har gjorts och rapporterna bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Härtill kommer det av regeringen uppställda målet om 20 000 poliser till 2010 och kraven på att öka polisens synlighet ute i samhället. I nuläget bör enligt utskottet några större organisationsförändringar inte genomföras. Utskottet utgår från att Rikspolisstyrelsen och länsmyndigheterna löpande gör nödvändiga anpassningar och vidtar åtgärder för att tillse att verksamheten fungerar så optimalt som möjligt utifrån lokala förutsättningar och behov. Riksdagen bör avslå motion Ju379 yrkande 24.

Polisens arbetsmetoder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår nio motionsyrkanden om polisens arbetsmetoder. Jämför reservation 2 (v).

Motionerna

I motion Ju358 (m) anförs att det behövs en översyn av regelverket för polisens arbetsmetoder. Motionären anför att en översyn av reglerna för provokation är nödvändig för att klargöra gränsdragningen mellan det tillåtna och det otillåtna. Likaså förespråkas en översyn vad gäller reglerna för infiltration. I motion Ju418 (m) yrkandena 1–5 förespråkas effektivare polisiära metoder med förebild från bl.a. polisen i New York City. I yrkande 6 i samma motion anför motionären att även medborgare utan s.k. fribrev ska kunna känna sig trygga. I motion Ju443 (m) anförs att polisen måste dokumentera skadegörelse vid upplopp i de fall då ingripande inte görs direkt. I motion Ju434 (v) yrkande 3 anför motionärerna att det inom polisen i storstäderna ska inrättas samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter. Enligt motionärerna försvåras polisens arbete när brotten begås i olika polismästardistrikt.

Bakgrund

Provokation och infiltration

En särskild metod i arbetet med att upptäcka och beivra brott är s.k. provokation. I Sverige finns det inte någon uttrycklig författningsreglering av i vad mån de brottsbekämpande myndigheterna får använda sig av provokationer eller av den straffrättsliga betydelsen av att ett brott kommit till efter provokation. Viss provokation anses enligt allmänna principer vara tillåten (s.k. bevisprovokation), medan annan provokation anses vara otillåten (s.k. brottsprovokation). Gränsen mellan det ena och det andra slaget av provokation är emellertid inte alltid lätt att bestämma. Det finns inte heller i den juridiska doktrinen någon i alla delar enhetlig syn på denna gränsdragning liksom inte heller på frågor om myndigheternas rapporterings-, anmälnings-, ingripande- och åtalsplikt samt straffansvar för en framprovocerad gärning. Riksåklagaren har, efter samråd med Rikspolisstyrelsen och Tullverket, tagit fram riktlinjer för handläggningen av provokativa åtgärder (Riksåklagarens riktlinjer 2007:1 Handläggning av provokativa åtgärder samt RättsPM 2007:4 Provokativa åtgärder). Den 20 december 2007 tillsatte regeringen en särskild utredare som fick i uppdrag att, med särskilt beaktande av rättssäkerhets- och integritetsskyddsaspekterna, förhållandena i andra länder och det internationella brottsbekämpande samarbetet, överväga vissa straffprocessuella och polisiära frågor

angående de brottsbekämpande myndigheternas dolda spanings- och utredningsverksamhet (dir. 2007:185 och 2008:91). Av direktiven till utredningen (2007:185 s. 7 f.) framgår att det förhållandet att de straffrättsliga förutsättningarna för provokativa åtgärder inte är fastslagna i lag minskar metodens användbarhet och medför risker från rättssäkerhetssynpunkt, såväl för brottsmisstänkta som för polismän och andra tjänstemän inom den brottsbekämpande verksamheten. Enligt direktiven finns därför anledning att överväga införandet av en lagreglering som tydliggör i vilken utsträckning de brottsbekämpande myndigheterna ska ha möjlighet att företa provokativa åtgärder. Utredaren ska bl.a. överväga i vilken utsträckning de brottsbekämpande myndigheterna bör kunna använda sig av olika slag av provokativa åtgärder för att förmå en gärningsman att röja sig och utifrån dessa överväganden lägga fram de förslag till lagändringar som han eller hon finner lämpliga. Uppdraget ska slutredovisas den 1 oktober 2009.

En annan arbetsmetod i det brottsbekämpande arbetet är infiltration av kriminella grupper och nätverk. Svenska poliser kan sedan den 1 oktober 2006 på ansökan av anställningsmyndigheten tilldelas s.k. kvalificerade skyddsidentiteter enligt lagen (2006:939) om kvalificerade skyddsidentiteter. Det saknas dock författningsbestämmelser om hur infiltrationsoperationer ska gå till. I direktiven till den ovan nämnda utredningen (2007:185 s. 4) konstateras att åtgärder som sker inom ramen för dold spanings- och utredningsverksamhet, t.ex. infiltrationsåtgärder, kan innebära ingrepp i en enskilds personliga sfär. Åtgärderna genomförs i hemlighet eller på så sätt att de som utsätts för åtgärderna vilseleds om åtgärdernas verkliga innebörd. De som utsätts för åtgärderna har således inte möjlighet att, såsom vid öppen tvångsmedelsanvändning, få åtgärderna prövade av domstol eller på annat sätt. Infiltrationsåtgärder kan i vissa fall ge upphov till så betydande rättssäkerhets- och integritetsskyddsfrågor att starka skäl talar för en lagreglering. En sådan lagreglering skulle också ligga i linje med Europarådets ministerkommittés rekommendation (Rec (2005) 10) om användandet av särskilda undersökningsmetoder i fråga om allvarlig brottslighet inbegripet terroristhandlingar. Medlemsländerna rekommenderas där att med lagstiftning och tillhandahållande av resurser möjliggöra användningen av särskilda undersökningsmetoder men även att säkerställa judiciell eller annan oberoende kontroll av användningen av dessa metoder. I direktiven till utredningen uttalas vidare att det finns anledning för utredaren att överväga behovet av lagregler som ger tjänstemän vid svenska brottsbekämpande myndigheter bättre möjligheter att infiltrera kriminella grupper och som samtidigt klarlägger förutsättningarna för infiltrationsoperationer. Utredaren har i uppdrag att överväga bl.a. i vilken utsträckning tjänstemän vid de brottsbekämpande myndigheterna i samband med kriminalunderrättelseverksamhet eller under förundersökningar bör kunna infiltrera kriminella grupperingar och därvid delta i planering, annan förberedelse eller utförande av brott. Uppdraget, i nu nämnda delar, ska redovisas senast den 1 oktober 2009.

Polisens arbetsmetoder

Inom bl.a. New York-polisen används en arbetsmetod med s.k. nolltolerans som har uppmärksamats i Sverige. Nolltolerans innebär i korthet att polisen med kraft bekämpar alla brott, hur bagatellartade de än är, liksom allt som kan betraktas som ordningsproblem. Grundtanken är att det finns ett samband mellan oordning och brottslighet samt att mindre brott föder grövre brott. Inom New York-polisen tillämpas också en metod för att löpande och dagligen mäta brottsutvecklingen i olika polisdistrikt och med stöd av analyser av utvecklingen sätta in polisresurser där det mest behövs (Compstat).

Inom polisväsendet pågår sedan några år tillbaka ett arbete för verksamhetsutveckling, bl.a. i syfte att använda polisens personalresurser mer effektivt och för att förbättra metoderna för utredning av brott. Tanken är bl.a. att sätta uppgiften i centrum och utveckla bättre och tydligare metoder för det polisiära arbetet i syfte att lösa uppgifterna att förebygga och utreda brott. Ett mer underrättelsestyrt arbetssätt eftersträvas härvid. Här kan noteras att Rikspolisstyrelsen per den 1 januari 2006 omorganiserades, varvid en ny polisavdelning vid Rikspolisstyrelsen bildades. Polisavdelningen har erhållit ett samlat ansvar för utvecklingen av polisverksamheten. En prioriterad del i arbetet är att skapa nationellt enhetliga metoder för den brottsförebyggande och brottsutredande verksamheten. På initiativ av Rikspolisstyrelsen genomförs bl.a. en nationell satsning i syfte att öka upplärningen av brott. I ett strategiskt metodprojekt har två verktyg tagits fram. Det ena är polisens nationella utredningskoncept (PNU) enligt vilket åtgärder rörande bl.a. arbetsmetodik, ledarskap, kompetensutveckling samt genomförande och utveckling ska vidtas. Beträffande arbetsmetodiken enligt PNU ska brottsutredningar ske i nära anslutning till brotten samt fler brottsplats- och kriminaltekniska undersökningar genomföras. Vidtagna åtgärder i utredningarna ska följas upp och den enskilde polismannen erhålla en återkoppling från förundersökningsledningen. Vidare ska fler poliser arbeta på kvällar, nätter och helger eftersom det är då de flesta brotten begås. PNU har i första hand inriktats på mängdbrottslighet men är även tillämpbar på utredningar av andra typer av brott. Det andra verktyget är en särskild underrättelsemodell för ledning och styrning (benämnt PUM) som ska hjälpa chefer på olika nivåer att göra rätt prioriteringar, baserade på underrättelser och annan relevant kunskap. PUM är ännu inte helt implementerat. Polismyndigheterna har i enlighet med PUM-konceptet inrättat operativa och strategiska ledningsgrupper och gör beställningar till kriminalunderrättelsetjänsten varefter planlagd verksamhet bedrivs. Här kan också nämnas att ett datorstöd för att visualisera händelser och brott på digitala kartor (Hobit) har satts i drift. Genom systemet – som numera finns tillgängligt på alla polismyndigheter i landet – förbättras bl.a. möjligheterna att kunna genomföra operativ brottsanalys avseende mängdbrott. Rikspolisstyrelsen berör i budgetunderlaget för åren 2009–2011 bl.a. frågor om metodutveckling inom polisen. Av budgetunderlaget framgår att poli-

sen, med hjälp av ett verktyg för planerad operativ verksamhet (VPOP), kan dokumentera det planlagda arbetet enligt PUM i syfte att stödja ett kvalitetssäkrat brottsförebyggande arbete. Information från VPO kan användas som planeringsunderlag vid samtliga polismyndigheter. VPO kommer att utvecklas och anpassas som stöd för annan verksamhet så att antalet kvalitetssäkrade arbetsmetoder kontinuerligt ökas.

Polisens arbete mot överfallsvåldtäkter

Av Polismyndigheten i Stockholms läns verksamhetsplan för 2009 (s. 18) framgår att polismyndigheten inom ramen för våld i offentlig miljö under året kommer att fortsätta att särskilt följa personrån och våldtäkter utomhus. Vad gäller överfallsvåldtäkt är det den minst vanliga typen av våldtäkt, men brotten skapar stor otrygghet. De förebyggande åtgärderna för denna brottstyp utgörs av kartläggning av brottsutsatta områden, ökad polisär närvaro, engagemang av volontärer, planerad kameraövervakning samt inhämtning och förmedling av kunskap om gärningsmän. Hög kvalitet när det gäller spårsäkring och nära samverkan med Södersjukhusets mottagning för våldtagna kvinnor är av betydelse för framgång i utredningarna. I övrigt kan nämnas att de åtgärder som Polismyndigheten i Stockholms län tar upp i sin verksamhetsplan är utgångspunkter – med den flexibilitet som lokala förutsättningar kräver för samtliga polismyndigheter. Fler poliser i yttre tjänst, fler utredningsåtgärder i nära anslutning till brottet, bättre spårsäkring och ett bättre brottsofferarbete är åtgärder som gagnar dem som utsätts för överfallsvåldtäkter liksom andra brottsoffer.

Vidare bedrivs vid Polismyndigheten i Skåne Projekt Karin som är resultatet av ett regeringsuppdrag inom ramen för handlingsplanen för bekämpandet av mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och våld i samkönade relationer. Regeringen har givit Rikspolisstyrelsen i uppdrag att vidta åtgärder för uppbyggnad av en fysisk miljö särskilt anpassad för brottsutredning av våld och andra övergrepp mot kvinnor. Lokalisering, utformning och inredning av lokaler samt val av teknisk utrustning och andra hjälpmedel ska utgå från och anpassas till de krav som följer av den utsatta kvinnans situation. Arbetet ska genomföras tillsammans med Polismyndigheten i Skåne och ha som verksamhetsmässig grund det samarbete som Polismyndigheten i Skåne och Malmö stad bedriver inom Kvinnofridsprogrammet. Uppdraget innebär att man, i samverkan mellan berörda myndigheter, bygger upp och bedriver en verksamhet som ska fungera som ett nationellt exempel och kunskapscenter i arbetet mot våld mot kvinnor i Sverige.

Utskottets ställningstagande

En utredare har fått i uppdrag att överväga vissa frågor angående de brottsbekämpande myndigheternas dolda spanings- och utredningsverksamhet. Mot denna bakgrund anser utskottet att yrkandet om en översyn av regel-

verket för polisens arbetsmetoder vad gäller infiltration och provokation är tillgodosett. Motion Ju358 bör därför avslås. Utskottet kan vidare konstatera att det bedrivs ett ambitiöst och kraftfullt arbete under ledning av Rikspolisstyrelsen för att på olika sätt förbättra polisens förmåga att förebygga och utreda brott. Utskottet ser positivt på den pågående utvecklingen av polisens verksamhet. Riksdagen bör avslå motion Ju418 yrkandena 1–6 och motion Ju443. Inom polismyndigheterna i Stockholm och Skåne pågår ett arbete som är särskilt inriktat mot överfallsvåldtäkter. Utskottet konstaterar att fler poliser i yttre tjänst, fler utredningsåtgärder i nära anslutning till brottet, bättre spårsäkring och ett bättre brottsofferarbete är åtgärder som samtliga polismyndigheter – med den flexibilitet som lokala förutsättningar kräver – tillämpar och som är viktiga i arbetet mot överfallsvåldtäkter. Riksdagen bör avslå motion Ju434 yrkande 3.

Beredskapspolisen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motioner om användande av beredskapspolisen.

Jämför reservation 3 (s).

Motionerna

I motion Ju302 (fp) anförs att regeringen bör klargöra principerna för hur beredskapspolisen ska användas i fred, kris och krig så att andra myndigheter kan samordna sin krigsplanläggning med beredskapspolisens. I motion Ju448 (s) anför motionären att beredskapspolisen bör användas som en extra resurs i fler situationer än i dag. Motionären menar att ett första steg i detta arbete är att Rikspolisstyrelsen får mandat att besluta hur beredskapspolisens resurser ska få användas.

Bakgrund

Möjligheten att kalla in beredskapspolisen regleras i förordningen (2008:1097) om beredskapspolisen som trädde i kraft den 1 januari 2009. Enligt 1 § ska beredskapspoliser kallas in till polismyndigheterna under höjd beredskap eller då regeringen har beslutat om tjänstgöring enligt 4 kap. 8 § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Beredskapspoliser som har ingått avtal med Rikspolisstyrelsen om tjänstgöring får också enligt 2 § kallas in till en polismyndighet vid allvarliga eller omfattande störningar på samhället från ordnings- eller säkerhetssynpunkt, eller vid risk för sådana störningar. När en beredskapspolis deltar i en sådan polisverksamhet ska han eller hon stå under direkt ledning av en polis (6 §). Det är Rikspolisstyrelsen som fattar beslut att kalla in beredskapspolisen i freds-

tid (8 §). Beredskapspolisernas grundläggande uppgift är att delta i polisverksamhet som har anknytning till befolkningsskydd eller räddningstjänst. Beredskapspoliser får även utföra bevakningsuppgifter, tillträdesskydd och transporter (4 §).

Utskottets ställningstagande

Förordningen om beredskapspolisen trädde kraft den 1 januari 2009 och ger Rikspolisstyrelsen befogenhet att fatta beslut om att kalla in beredskapspolisen i fredstid. Mot bakgrund av den korta tid som den nya regleringen har varit i kraft samt att Rikspolisstyrelsen fått ett utökad mandat anser utskottet inte att det i nuläget finns anledning för riksdagen att ta något initiativ i frågan. Riksdagen bör avslå motionerna Ju302 och Ju448.

Alkohol- och drogtester i trafiken, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fyra motionsyrkanden om drogtester i trafiken och två motionsyrkanden om behörighet att utföra alkoholutandningsprov.

Jämför reservation 4 (s, mp).

Motionerna

I motion 2007/08:Ju258 (m), 2007/08:Ju441 (fp) och 2008/09:Ju463 (fp) anförs att polisen i större utsträckning än vad som sker ska kunna narkotikatesta bilförare i trafiken. Motionärerna anför att polisen ska få möjlighet att använda sållningsinstrument, t.ex. salivtest, för att se om föraren är påverkad av droger. I motion 2008/09:T416 (fp, c) yrkande 2 yrkande motionärerna att det ska vara obligatoriskt med drogtest vid trafikolyckor. I motion 2008/09:Ju379 (s) yrkande 43 anför motionärerna att fler yrkesgrupper med tjänstebefattning bör kunna utföra alkoholutandningsprov och i motion 2008/09:Ju218 (fp) att bilinspektörer som är anställda vid polismyndigheterna bör få sådan befogenhet.

Bakgrund

Av 1 § lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov framgår att ett alkoholutandningsprov får tas på den som skäligen kan misstänkas för bl.a. rattfylleribrott enligt 4 § trafikbrottslagen (1951:649), om provet kan ha betydelse för utredning av brottet. Alkoholutandningsprov vid misstanke om rattfylleribrott tas av en polisman eller tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen. Provet kallas bevisprov eftersom det kan användas som bevis för alkoholkoncentrationen i utandningsluften hos en förare i ett brott-

mål. Ett alkoholutandningsprov får även i de fall någon brottsmisstanke inte föreligger tas på förare av bl.a. motordrivet fordon (2 §). Ett sådant prov kallas för sållningsprov och ska tas av en polisman, en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en bilinspektör. För sållningsproven får endast användas instrument som kan brukas utan dröjsmål och som bara anger om eventuell alkoholkoncentration överstiger ett visst gränsvärde. Om ett sållningsprov indikerar att alkoholkoncentrationen överstiger gränsvärdet, kan som regel skälig misstanke om trafiknykterhetsbrott anses föreligga. Ett bevisprov kan då tas.

Lagen (1999:216) om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken ger en polisman eller en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen rätt att undersöka en förare av bl.a. ett motordrivet fordon, om det kan misstänkas att föraren gjort sig skyldig till rattfylleri (2 § och 4 § första stycket). Erforderlig misstanke för att få utföra undersökningen kan baseras på förarens sätt att framföra fordonet, hans eller hennes uppträdande eller att det annars framkommer omständigheter som tyder på missbruk av narkotika. Den aktuella lagen ger – i motsats till lagen om alkoholutandningsprov – inte möjlighet till rutinmässig undersökning. Ögonundersökningen får bara omfatta yttre iakttagelser av ögonens utseende och funktion och används enbart för att fastställa om skälig misstanke om drogpåverkan föreligger. Om ögonundersökningen visar att det finns tecken på narkotikapåverkan och skälig misstanke om brott därmed föreligger, får kroppsbesiktning i form av blodprov göras. Regeringen har i förordningen (1999:221) om föreskrifter rörande ögonundersökning bemyndigat Rikspolisstyrelsen att meddela föreskrifter för verkställighet av lagen om ögonundersökning. I RPSFS 1999:4, FAP 333-3, har Rikspolisstyrelsen bl.a. föreskrivit att endast en polis som med godkänt resultat har genomgått särskild utbildning får besluta om och genomföra ögonundersökning.

Sedan den 1 juli 2008 har tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen rätt att ta alkoholutandningsprover och göra ögonundersökningar. De utökade befogenheterna följer av lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

I augusti 2008 presenterades promemorian Alkoholutandningsprov i svenska hamnar (Ds 2008:68) som bl.a. innehåller förslag (s. 71 f.) att en polismyndighet ska kunna förordna en väktare i ett auktoriserat bevakningsföretag eller en ordningsvakt att ta alkoholutandningsprov i form av ett sållningsprov. I promemorian föreslås dock inte att dessa yrkeskategorier ska få ta bevisprov eller göra ögonundersökningar. Som skäl härför anges att till skillnad från vad som gäller för ett sållningsprov förutsätter ett bevisprov och en ögonundersökning att det föreligger misstanke om rattfylleribrott. Bedömningen av om så är fallet innefattar rättsliga överväganden som enligt utredningen bör förbehållas polisen samt tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen. I samma riktning talar enligt utredningen bl.a. att ett bevisprov ska tas inom ramen för en inledd förundersökning och att

en ögonundersökning innebär ett större intrång i den personliga integriteten än ett sållningsprov. Förslagen i utredningen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I sammanhanget kan även nämnas den möjlighet som enligt 3 § lagen om alkoholutandningsprov och 5 § lagen om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken sedan den 1 juli 2008 finns att ta blodprov på en förare som varit inblandad i en vägtrafikolycka och på grund av det inte kan lämna alkoholutandningsprov eller genomgå ögonundersökning, även om det saknas misstanke om trafiknykterhetsbrott.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att ingripa mot rattfylleribrott. Sedan den 1 juli 2008 får bilinspektörer hos polisen ta alkoholutandningsprov i form av sållningsprov. Motion Ju218 får därigenom anses vara tillgodosedd och riksdagen bör avslå motionen. Som redovisats ovan bereds inom Regeringskansliet en promemoria med bl.a. förslag om att en polismyndighet ska kunna förordna väktare i ett auktoriserat bevakningsföretag eller en ordningsvakt att ta alkoholutandningsprov. Beredningen av promemorian och remissvaren bör inte föregripas, varför riksdagen bör avslå motion Ju379 yrkande 43. Utskottet kan vidare konstatera att det den 1 juli 2008 blev möjligt att ta blodprov på en förare som varit inblandad i en vägtrafikolycka och på grund av det inte kan lämna alkoholutandningsprov eller genomgå ögonundersökning, även om det saknas misstanke om trafiknykterhetsbrott. Utskottet anser därför att det inte finns anledning till något initiativ från riksdagens sida med anledning av motion T416 yrkande 2. Motionsyrkandet bör därför avslås. När det gäller frågan om narkotikatester av bilförare och vilka sållningsinstrument som ska användas vid dessa anser utskottet inte att något initiativ bör tas från riksdagens sida med anledning av motionerna 2007/08:Ju258, 2007/08:Ju441 och Ju463. Motionerna bör därför avslås.

Organiserad brottslighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fyra motionsyrkanden om myndighetssamverkan och åtgärder mot den organiserade brottsligheten och ett motionsyrkande om arbetet mot organiserad brottslighet inom EU.

Jämför reservationerna 5 (s) och 6 (s, v, mp).

Motionerna

I motion Ju323 (s) anför motionärerna att det finns behov av ett effektivt informationsutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna. Motionärerna menar att det behöver bildas en nationell resurs under Rikskriminalpolisen som kan stödja polismyndigheterna. I motion Ju410 (m) anför myndigheter bör samordna sina insatser för att effektivare bekämpa brott. I motion Ju341 (s) yrkar motionären att myndigheterna inom tull och polis ska ges bättre förutsättningar att samarbeta. I motion Ju338 (s) efterlyser motionären ett i riksdagen brett förankrat åtgärdsprogram mot organiserad brottslighet. I motion Ju379 (s) yrkande 25 anför motionärerna att regeringen aktivt måste verka för att den andel av EU:s resurser som används till att bekämpa gränsöverskridande brottslighet ska öka.

Bakgrund

Myndighetssamverkan och åtgärder mot organiserad brottslighet

Rikskriminalpolisen, som är en del av Rikspolisstyrelsen, bedriver central operativ polisverksamhet för att bekämpa grov organiserad brottslighet på nationell och internationell nivå. Arbetet inom Rikskriminalpolisen bedrivs genom kriminalunderrättelsearbete, samordning av denna och genom biträde till landets polismyndigheter i ärenden som gäller grov organiserad brottslighet. I vissa fall leder Rikskriminalpolisen egna utredningar. Rikskriminalpolisen samordnar även särskilda polisiära händelser i landet samt ansvarar för svensk polis i internationella samarbeten, t.ex. inom Europol och Interpol. Operativa rådet är ett samarbetsorgan inom polisorganisationen som utgör navet i svensk polis kraftsamling mot den grova organiserade brottsligheten. Rådet bildades för att stärka samarbetet och informationsutbytet mellan olika myndigheter. I rådet, som leds av chefen för Rikskriminalpolisen, ingår representanter från Rikskriminalpolisen och länspolismyndigheterna samt från Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket och Skatteverket. Operativa rådet kan besluta om särskilda gemensamma insatser. Rådet kan också besluta om att tillsätta nationella aktionsgrupper som arbetar operativt, samordnar och analyserar underrättelseinformation och kartlägger kriminella nätverk. Informationen används av lokala polismyndigheter där brotten utreds.

Rikspolisstyrelsen har utarbetat en strategi mot grov organiserad brottslighet som anger övergripande tillvägagångssätt och en gemensam inriktning på verksamheten. Strategin kompletteras med konkreta handlingsplaner som utarbetas i nära samarbete med polismyndigheterna och Rikskriminalpolisen.

Regeringen tog i november 2007 initiativ till en nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten. Utgångspunkten för denna satsning är att bygga vidare på det arbete som bedrivs i dag och att göra det med en tydlig lokal förankring. Sex experter gavs i december 2007 i upp-

drag att lämna förslag till åtgärder som skulle lägga grunden till en effektivare och mer uthållig bekämpning av den grova organiserade brottsligheten. Experternas förslag redovisades i promemorian Nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten – överväganden och förslag (Ds 2008:38). Med utgångspunkt i experternas förslag fattade regeringen i juli 2008 tre beslut som innebär en förstärkning av insatserna mot den grova organiserade brottsligheten. Det första beslutet innebär att Rikspolisstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen och Tullverket säkerställa en effektiv och uthållig verksamhet för bekämpning av den grova organiserade brottsligheten. I uppdraget ingår bl.a. att inrätta särskilda aktionsgrupper vid åtta polismyndigheter och Rikskriminalpolisen, etablera permanenta regionala underrättelsecenter på åtta platser i landet och att säkerställa en bred myndighetsrepresentation i Operativa rådet. Genom dessa åtgärder bibehålls polismyndigheternas territoriella ansvar samtidigt som förutsättningarna för en effektiv samverkan inom polisen och mellan polisen och andra myndigheter förbättras. Denna ordning medför också att polismyndigheterna via beslut i Operativa rådet kan överlåta ledningen av enskilda insatser till Rikskriminalpolisen i de fall detta bedöms ändamålsenligt. Det andra beslutet innebär att regeringen ger Säkerhetspolisen ett nationellt huvudansvar för att förebygga, kartlägga och motverka den grova organiserade brottslighetens otillåtna påverkan på politiker, myndighetsföreträdare och journalister. En del i detta arbete är att samverka mellan Säkerhetspolisen, Rikskriminalpolisen och polismyndigheterna utvecklas och förstärks ytterligare. Det tredje beslutet innebär att regeringen ger Brottsförebyggande rådet i uppdrag att leda arbetet med att utveckla en mer effektiv samverkansmodell mellan kommuner, polisen, andra myndigheter, näringslivet och övriga berörda organisationer. Arbetet ska initialt inriktas mot att omfatta ett antal prioriterade orter. Med stor sannolikhet kommer det också att tas initiativ till samverkan på andra orter. Brottsförebyggande rådet ska säkerställa att även dessa får det stöd och den hjälp som behövs. Som ett ytterligare led i denna satsning fattade regeringen i februari 2009 beslut om att uppdraga åt en särskild utredare att föreslå åtgärder för att underlätta för personer som vill lämna kriminella grupperingar och att föreslå åtgärder för att förhindra nyrekrytering till kriminella grupperingar (dir. 2009:8). Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 30 november 2009.

När det gäller det generella informationsutbytet mellan de brottsbekämpande myndigheterna bedrivs ett intensivt arbete inom ramen för Rådet för rättsväsendets informationsförsörjning (RIF-rådet). De myndigheter som handlägger de största ärendevolymerna är centrala i detta arbete. Polisorganisationen, Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården har en mycket stor ärendehantering med omfattande manuella inslag och upprepad registrering av grundläggande information i brottmålsprocessen.

Ett utbyggt elektroniskt informationsutbyte mellan de berörda myndigheterna i brottmålsprocessen innebär stora verksamhetsmässiga vinster i form av ökad rättssäkerhet och kvalitet.

Regeringen har också fattat beslut om en förordningsändring enligt vilken Ekobrottsmyndigheten och Finanspolisen ska inrätta nationella funktioner för brottsutbytesfrågor. I Rikspolisstyrelsens regleringsbrev för år 2009 anger regeringen att Rikspolisstyrelsen har i uppdrag att tillsammans med Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen och Tullverket säkerställa en effektiv och uthållig verksamhet för bekämpning av den grova organiserade brottsligheten. Resultaten av den särskilda satsningen ska redovisas årligen. Uppdraget ska delredovisas den 15 januari 2009 och slutredovisas den 30 juni 2009 (Ju2008/5776/PO).

Arbetet inom EU mot organiserad brottslighet

EU:s långtidsbudget har för åren 2007–2013 under rubriken Säkerhet förstärkts med 968 %, varav 70 miljoner euro har avsatts för brottsförebyggande och brottsbekämpande aktiviteter 2009. Regeringen verkar aktivt för att dessa finansiella resurser ska användas på ett bra sätt. Riktlinjerna för framtiden när det gäller bl.a. brottsbekämpning formas inom ramen för aktions- eller arbetsprogram. Det första arbetsprogrammet för det rättsliga och inrikespolitiska området antogs 1999 i Tammerfors. Det nuvarande programmet, Haagprogrammet, som antogs 2004 gäller till innevarande år. Därför kommer det under det svenska ordförandeskapet i EU till hösten att arbetas fram ett nytt program, Stockholmsprogrammet, för bl.a. en mer effektiv brottsbekämpning och för att öka tryggheten i Europa. Stockholmsprogrammet är en av regeringens främsta prioriteringar inför det svenska ordförandeskapet. Regeringen är också aktiv på flera mer specifika områden som är viktiga för att förbättra EU:s brottsbekämpande arbete. Inför ordförandeskapet 2009 kommer regeringen bl.a. att särskilt lyfta fram frågor om att utveckla ett effektivt informationsutbyte som tar hänsyn till politiska, tekniska och rättsliga förutsättningar och som ger ett fullgott integritetsskydd.

I detta sammanhang kan också nämnas att det genom Europol och Eurojust samt direkt mellan EU:s medlemsstater pågår ett omfattande operativt samarbete för att bekämpa organiserad brottslighet. Att redogöra för alla antagna och förhandlade rättsakter som har betydelse för bekämpandet av sådan brottslighet låter sig inte göras i detta sammanhang. Här kan dock särskilt nämnas det av riksdagen godkända rambeslutet om kampen mot organiserad brottslighet (prop. 2007/08:144, bet. 2007/08:JuU24, rskr. 2007/08:249). I utkastet till rambeslut finns en definition av begreppet kriminell organisation (artikel 1). Vidare anges i rambeslutet att varje medlemsstat ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att vissa närmare beskrivna beteenden som rör en kriminell organisation betraktas som brottsliga gärningar och att dessa brott straffbeläggs på viss nivå. Några lagför-

slag med anledning av rambeslutet presenterades inte i propositionen. Däremot innehöll propositionen en beskrivning av i vilka avseenden det kommande rambeslutet enligt regeringen bedöms kräva lagändringar. Regeringen angav i propositionen att den avser att återkomma till riksdagen med förslag till lagändringar.

Utskottets ställningstagande

Organiserad brottslighet utgör ett mycket allvarligt samhällsproblem som i förlängningen till och med kan vara systemhotande. En effektiv bekämpning av sådan brottslighet förutsätter aktivitet från aktörer från hela samhället och berör ett stort antal myndigheters verksamhet, även utanför rättsväsendet. Utskottet kan konstatera att regeringen genom den nationella mobiliseringen mot grov organiserad brottslighet har tagit krafttag för att genom olika åtgärder bekämpa den grova organiserade brottsligheten. Utskottet ser mycket positivt på initiativet till en nationell mobilisering mot denna brottslighet. Detsamma gäller de beslut som regeringen har fattat om att uppdra åt myndigheterna inom rättsväsendet att förstärka insatserna mot den grova organiserade brottsligheten samt det uppdrag som har givits åt en särskild utredare att föreslå åtgärder för att underlätta för personer som vill lämna kriminella grupperingar och åtgärder för att förhindra nyrekrytering till kriminella grupperingar. Utskottet kan vidare konstatera att ett omfattande arbete bedrivs inom EU för att bekämpa den organiserade gränsöverskridande brottsligheten och att den svenska regeringen är aktiv i detta arbete. Utskottet noterar att Stockholmsprogrammet är en av regeringens främsta prioriteringar inför det svenska ordförandeskapet hösten 2009. Mot bakgrund av det arbete som bedrivs ser utskottet inte någon anledning till ett initiativ från riksdagens sida. Motionerna Ju323, Ju338, Ju341, Ju379 yrkande 25 och Ju410 bör avslås av riksdagen.

Polisens samverkan, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om polisens samverkan, m.m.

Jämför reservationerna 7 (s, v, mp) och 8 (s, v).

Motionerna

I motion Ju227 (s) yrkande 2 anför motionärerna att Åklagarmyndigheten och polisen bör samarbeta närmare inom arbetsmiljöområdet. Motionärerna anför att ett sätt att göra detta är att skapa särskilda enheter som endast

arbetar med arbetsmiljöbrott. I motion Ju355 (s) yrkar motionären att statliga myndigheter och verk bara ska upphandla nätleverantörer som samarbetar med Rikskriminalpolisen mot barnpornografi.

Bakgrund

Polisens utredningsverksamhet rörande arbetsmiljöbrott bedrivs i nära samarbete med särskilt utpekade åklagare samt med personal från Arbetsmiljöverket. Vid Åklagarmyndigheten handläggs arbetsmiljöbrott av myndighetens miljöåklagare. Miljöåklagarna är specialiserade på frågor som rör miljö- och arbetsmiljöbrott och har genomgått utbildning som specifikt inriktats på arbetsmiljöbrott. Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum i Malmö bedriver rättslig utveckling och tillsyn när det gäller arbetsmiljöbrott bl.a. för att uppnå en likartad rättstillämpning inom brottsområdet. För att höja kompetensen rörande arbetsmiljöbrott har Rikspolisstyrelsen, Arbetsmiljöverket och Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum i Malmö genom den centrala samverkansgruppen vid flera tillfällen arrangerat nationella utbildningsseminarier.

För att den offentliga upphandlingen ska ske så effektivt som möjligt och bidra till väl fungerande marknader regleras den i lag. Upphandlingslagarna omfattar bl.a. kommuner, landsting, statliga myndigheter och vissa offentliga bolag. Även vissa privata företag kan omfattas. Sedan den 1 januari 2008 gäller lagen om offentlig upphandling (2007:1091) för upphandlingar inom den klassiska sektorn och lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster för upphandlingar inom försörjningssektorerna.

Rikskriminalpolisens barnpornografigrupp arbetar bl.a. mot spridning av barnpornografiska bilder på Internet. Barnpornografigruppen bygger upp en bilddatabas och spärrar barnpornografisajter. Barnpornografigruppen tar emot ärenden när Europol och Interpol har spårat bilder till svenska Internetanvändare. Gruppen får även in tips från allmänheten, t.ex. om kommersiella barnpornografisajter. Internetleverantörer som ingår i det s.k. Blockeringsprojektet (däribland de största Internetleverantörerna) hjälper då till att spärra sidan och om någon försöker besöka sidan visas en text att sidan har spärrats av polisen. Polisens meddelande om att en sida är spärrad visas mellan 30 000 och 50 000 gånger per dag, bara i Sverige. Poliserna på barnpornografigruppen söker även upp personer som delar med sig av barnpornografiskt material. Gruppen arbetar även med att identifiera de barn som förekommer på bilderna. När barnet eller förövare identifierats inleds en brottsutredning av den lokala polisen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att polisens utredningsverksamhet rörande arbetsmiljöbrott bedrivs i nära samarbetet med miljöåklagare som är specialiserade på bl.a. frågor om arbetsmiljöbrott och med personal från Arbetsmiljöverket.

Vidare förekommer nationella utbildningsinsatser inom området. Något initiativ från riksdagens sida bör enligt utskottet inte tas med anledning av motion Ju227 yrkande 2. Motionsyrkandet bör avslås av riksdagen. Utskottet anser att arbetet mot all sexuell exploatering av barn, bl.a. barnpornografi, är mycket viktigt. Utskottet ser därför positivt på det arbete som bedrivs inom Blockeringsprojektet. Utskottet förutsätter att statliga myndigheter och verk tar sitt ansvar när det gäller åtgärder för att förhindra spridning av barnpornografi på Internet. Något initiativ från riksdagen bör dock inte tas med anledning av motion Ju355. Riksdagen bör avslå motionen.

Polisiärt gränssamarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om utökat polissamarbete i Norden.

Motionen

I motion Ju268 (m) anför motionärerna att polissamarbetet i Norden bör utökas. Motionärerna anser att ett första steg är polisiär samttjänstgöring mellan de nordiska länderna.

Bakgrund

I lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete återfinns bestämmelser bl.a. om utländska polisiära myndigheters möjligheter till gränsöverskridande övervakning (4 §) och gränsöverskridande förföljande (5 §) in på svenskt territorium. Bestämmelserna grundar sig i huvudsak på artikel 40 respektive 41 i Schengenkonventionen. Övervakning går ut på att skugga en person under en brottsutredning. Förföljande syftar till att gripa den som flyr undan exempelvis ett frihetsberövande. Huvudregeln är att det krävs samtycke av behörig svensk myndighet för båda dessa åtgärder. Under vissa i lagen angivna förutsättningar får åtgärderna vidtas utan föregående samtycke. Här krävs det till att börja med att saken är brådskande. Är det fråga om övervakning krävs det dessutom att det ska vara fråga om vissa i lagen närmare angivna allvarliga brott. Vidare krävs i fråga om övervakning att överskridandet av gränsen anmäls till behörig svensk myndighet så snart det kan ske och att bistånd begärs i utredningen. Om samtycke inte lämnats inom fem timmar från gränsöverskridandet, ska övervakning som sker utan samtycke upphöra. I fråga om förföljande utan föregående samtycke gäller att de förföljande tjänstemännen ska anhålla om bistånd av behörig svensk myndighet senast vid gränsöverskridandet. Gemensamt för båda åtgärderna gäller att de ska avbrytas om behörig svensk myndighet begär det.

I lagen om internationellt polisiärt samarbete återfinns även bestämmelser om polisiärt samarbete i Öresundsregionen (9–10 §§). De bestämmelserna – som går utöver vad som följer av Schengensamarbetet – grundar sig på ett avtal som Sverige har ingått med Danmark om polisiärt samarbete i Öresundsregionen. Enligt 9 § har danska polismän på svenskt territorium på Öresundsförbindelsen samma befogenheter att ingripa mot hot mot den allmänna ordningen och säkerheten som svenska polismän har enligt lag eller annan författning. Om en dansk polisman vidtar en sådan åtgärd ska svensk polismyndighet på orten omedelbart underrättas. Åtgärden får pågå tills en behörig svensk myndighet övertar genomförandet eller begär att åtgärden ska avbrytas. Enligt 10 § får danska polismän på svenskt territorium fortsätta ett i Danmark påbörjat förföljande av en person för varje gärning som hör under allmänt åtal enligt svensk och dansk rätt.

Utöver ett sådant förföljande som enligt 5 § kan göras med stöd av Schengenkonventionen får förföljande även ske av en person som har avvikit från varje form av frihetsberövande på grund av brott. Ett sådant förföljande får också ske av en person som har avvikit från annat frihetsberövande i den mån utlämning till Danmark kan komma i fråga enligt lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling. På svenskt territorium på Öresundsförbindelsen får danska polismän även inleda ett förföljande. De ska i ett sådant fall omedelbart anhålla om bistånd av en behörig svensk myndighet.

I detta sammanhang bör även nämnas den s.k. Prümkonventionen och det s.k. Prümrådsbeslutet. I maj 2005 ingick Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrike, Luxemburg, Nederländerna och Österrike ett fördrag om fördjupat gränsöverskridande samarbete för bekämpning av terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration. Konventionen, som undertecknades i den tyska staden Prüm, har kommit att betecknas *Prümkonventionen*. Konventionen är öppen för alla EU:s medlemsstater att tillträda. Finland, men inte Sverige, har ratificerat konventionen. Enligt artikel 25 i konventionen kan tjänstemän i en fördragsslutande stat i brådskande fall utan förhandsmedgivande av myndighet i annan fördragsslutande stat överskrida den gemensamma gränsen för att i närheten av den andra fördragsslutande partens gräns genomföra sådana tillfälliga åtgärder i enlighet med värdstatens nationella lagstiftning som behövs för att avvärja omedelbara fara för liv eller hälsa. Ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor (RIF-rådet) träffade i juni 2007 en politisk överenskommelse om ett rådsbeslut som innebär en integrering av Prümkonventionens tredjepelarfrågor i EU:s regelverk, med undantag av ovan nämnda artikel 25 om ingripande över gräns vid överhängande fara för liv och hälsa. Rådsbeslutet, som har kommit att kallas *Prümrådsbeslutet* (att skilja från ovan nämnda Prümkonvention), innehåller alltså inga bestämmelser om ingripande över gräns vid överhängande fara för liv och hälsa. Riksdagen har

godkänt Prümrådsbeslutet i betänkande 2007/08:JuU20. Beslutet tillsammans med ett rådsbeslut om genomförande av dess bestämmelser har därefter antagits av rådet den 23–24 juni 2008.

Justitieutskottet uttalade i betänkande 2007/08:JuU10 Polisfrågor (s. 17 f.) att det kan finnas ett mervärde i att i större utsträckning kunna samarbeta operativt över gränserna mellan de nordiska länderna. Utskottet gjorde ett tillkännagivande och begärde att regeringen skulle låta genomföra en översyn av vilka behov som finns att, inom ramen för det nordiska samarbetet, skapa bättre möjligheter för de nordiska ländernas polismyndigheter att samarbeta operativt över gränserna.

Regeringen har, inom ramen för det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet, tagit initiativ till att tillsätta en arbetsgrupp inom Nordiska ämbetsmannakommittén för lagstiftningssamarbete (NÄL). Arbetsgruppen, som tillsattes den 29 april 2008, har haft i uppdrag att kartlägga de nordiska ländernas behov och intresse av samt förutsättningar att få till stånd en ordning för polisär samtjänstgöring. Inom ramen för uppdraget skulle gruppen diskutera, analysera och föreslå hur ett ändamålsenligt avtal om samtjänstgöring bör vara utformat i förekommande fall. Arbetsgruppen redovisade sin rapport i NÄL den 18 december 2008 (Ju2008/4161/PO). Regeringen avvaktar rapportens behandling i Nordiska ministerrådet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att en rapport som har tagits fram på intitiativ av den svenska regeringen om polisär samtjänstgöring i de nordiska länderna kommer att behandlas i Nordiska ministerrådet. Behandlingen av rapporten i Nordiska ministerrådet bör inte föregripas varför riksdagen bör avslå motion Ju268.

Frontex

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om Frontex.

Jämför reservation 9 (s, v, mp).

Motionerna

I motion Sf368 (mp) yrkande 10 anförs att Frontex bör få ett annat uppdrag eller läggas ned. I motion Sf375 (s) yrkande 3 anförs att Frontex funktion bör diskuteras och utvärderas inom EU.

Bakgrund

Europeiska byrån för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser (Frontex) inrättades genom rådets förordning (EG) nr 2007/2004 som antogs den 26 oktober 2004. Frontex inledde sin verksamhet i oktober 2005. Syftet med Frontex är att förbättra den integrerade förvaltningen av EU-medlemsstaternas yttre gränser genom att underlätta och effektivisera tillämpningen av nuvarande och framtida gemenskapshetsåtgärder som rör förvaltningen av de yttre gränserna, dvs. medlemsstaternas land- och sjögränser samt flygplatser och hamnar, där bestämmelserna i gemenskapens lagstiftning är tillämpliga personers passage av medlemsstaternas yttre gränser. Frontex samordnar det operativa samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller förvaltningen av de yttre gränserna, bistår medlemsstaterna med utbildning av nationell gränsbevakningspersonal, inbegripet fastställande av gemensamma utbildningsnormer, genomför riskanalyser, följer upp den utveckling inom forskningen som är av betydelse för kontrollen och övervakningen av de yttre gränserna, bistår medlemsstaterna i situationer som kräver ökat tekniskt och operativt bistånd vid de yttre gränserna samt erbjuder medlemsstaterna nödvändigt tekniskt stöd till genomförandet av gemensamma insatser för återsändande. Frontex upprätthåller nära kontakter med andra gemenskaps- och EU-partner som ansvarar för säkerheten vid de yttre gränserna (t.ex. Europol, Cepol, Olaf), tullsamarbetet och samarbetet kring fytosanitära och veterinärmedicinska kontroller, allt i syfte att främja en övergripande konsekvens i verksamheten.

Kommissionen har i ett meddelande den 13 februari 2008 till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén utvärderat den framtida utvecklingen av Frontex (KOM (2008) 67 slutlig). I sina slutsatser uppmanade kommissionen rådet bl.a. att ta initiativ till att en grundlig diskussion kommer till stånd om unionens långsiktiga strategi när det gäller Frontex förväntade roll i arbetet med att ta fram den integrerade gränsförvaltningsmodellen, bl.a. mekanismen för närmare samarbete med tredjeländer, och när det gäller att se till att migrationsflödena förvaltas på ett välavvägt sätt. Med beaktande av utfallet av dessa diskussioner och resultatet av den oberoende utredning som enligt artikel 33 i Frontexförordningen ska utföras kommer kommissionen att överväga att lägga fram lagstiftningsförslag om ändring av Frontexförordningen. Meddelandet välkomnades av medlemsstaterna i rådets slutsatser från den 5–6 juni 2008 (dok. 9873/08 FRONT 50 COMIX 436).

Utskottets ställningstagande

Kommissionen har uppmanat rådet att ta initiativ till att en grundlig diskussion kommer till stånd om Europeiska unionens långsiktiga strategi när det gäller Frontex roll, bl.a. i arbetet att se till att migrationsflödena förvaltas på ett välavvägt sätt. Kommissionen kommer därefter att överväga att

lägga fram lagstiftning om ändringar i Frontexförordningen. Utskottet anser inte att utfallet av denna process bör föregripas. Riksdagen bör avslå motion Sf368 yrkande 10 och Sf375 yrkande 3.

Polisutbildning, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sju motionsyrkanden om polisutbildningen, ett motionsyrkande om att etiska riktlinjer bör tas fram för polisen samt ett motionsyrkande om att polisen bör få leda mer komplicerade förundersökningar än i dag.

Jämför reservationerna 10 (s, v, mp), 11 (s, v, mp) och 12 (s, v).

Motionerna

I motion Ju379 (s) yrkande 26 anför motionärerna att det finns behov av en ny polisutbildning. De föreslår bl.a. att utbildningen förlängs till tre år och omfattar fler utbildningsorter samt att polisutbildningen knyts till högskolan. I motionerna Ju245 (s) yrkande 1 och Ju433 (v) yrkande 2 anför motionärerna att polisutbildningen bör omvandlas till en högskoleutbildning. I motion Ju217 (fp) yrkande 1 anför motionären att etiska riktlinjer bör tas fram för polisen och i yrkande 2 i samma motion anføres att polisutbildningen bör innehålla en särskild introduktionskurs i humaniora. I motion 379 (s) yrkande 27 menar motionärerna att polisen bör få leda mer komplicerade förundersökningar än i dag och att det finns behov av utbildning för polisiära förundersökningsledare. I motion Ju227 (s) yrkande 1 anför motionärerna att polisutbildningen bör innehålla en obligatorisk utbildning inom arbetsmiljölagstiftningens område. I motion Ju400 (m) yrkande 1 anför motionären att det bör införas en gemensam grundutbildning för all brottsbekämpande personal inom polisen, Tullverket och Kustbevakningen. I motion Ub464 (m, c, v, fp, mp) yrkande 8 anføres att Polishögskolan ska omfattas av lagen (2001:1268) om likabehandling av studenter i högskolan.

Bakgrund

I april 2008 överlämnade Utredningen om den framtida polisutbildningen sitt slutbetänkande Framtidens polisutbildning (SOU 2008:59). I betänkandet konstaterar utredaren att de krav som kommer att ställas på framtidens poliser och brister i den nuvarande polisutbildningen sammantaget medför att polisutbildningen bör reformeras. Dagens grundutbildning till polis bör enligt utredningen ersättas med en högskoleutbildning, bl.a. på grund av att polisyrket kräver en utbildning som vilar på vetenskaplig grund och

beprovad erfarenhet. Genom att göra polisutbildningen till en högskoleutbildning skapas också en naturlig grund för forskning och forskarutbildning på polisområdet. En högskoleutbildning bör också gynna strävandena att skapa en poliskår som på ett bättre sätt än i dag speglar befolkningen i fråga om kön och etnisk mångfald. Utredningen anser att polisutbildningen bör anordnas av universitet och högskolor under Utbildningsdepartementet. Utbildningen föreslås vara treårig och leda till en ny högskoleexamen, polisexamen. Examen ska vara en yrkesexamen på högskolans grundnivå. Utbildningen skulle enligt utredarna förmodligen komma att bedrivas på flera orter i landet. Härigenom borde enligt utredningen rekryteringen till glesbygden komma att underlättas. Utredningen föreslår att polisens behov av specialister tillgodoses genom en ettårig högskoleutbildning med en särskild examen, specialistpolisexamen. För tillträde till utbildningen ska krävas en tidigare högskoleexamen, antingen i form av en polisexamen eller en annan examen med exempelvis samhällsvetenskaplig, juridisk, ekonomisk eller teknisk inriktning. De tillträdeskrav som föreslås gälla för polisutbildningen på grundnivå gör sig inte gällande för specialistutbildningen. Däremot bör samma krav på laglydnad gälla även för tillträde till specialistutbildningen.

Utredningens förslag tillsammans med remissinstansernas yttranden bereds inom Regeringskansliet.

När det gäller obligatorisk utbildning vid Polishögskolan inom ämnet arbetsmiljölagstiftning har utskottet inhämtat från Justitiedepartementet att Rikspolisstyrelsen, Arbetsmiljöverket och Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum i Malmö genom den centrala samverkansgruppen vid flera tillfällen arrangerat nationella utbildningsseminarier för att höja kompetensen rörande arbetsmiljöbrott. Därutöver kan nämnas att utbildning rörande arbetsmiljöbrott ingår i grundutbildningen vid Polishögskolan.

Sedan den 27 januari 2009 har polisen en nationell värdegrund som bygger på bidrag från medarbetarna. Bidragen samlades in under 2008 då medarbetarna delades in i arbetsgrupper som resonerade om uppdrag, verksamhet och värderingar. Insamlingen avslutades i november, och polisens medarbetares bidrag sammanställdes sedan i flera steg. Målet var en kortfattad värdegrund, som kan användas för att utveckla verksamheten och som kan fungera som utgångspunkt i dialog om attityder och värderingar. För polisen som helhet ska värdegrunden arbetas in i riktlinjer och styrande dokument så att den genomsyrar hela verksamheten och på sikt märks i vardagen för medborgarna. Polisens uppdrag är att öka tryggheten och minska brottsligheten. Ledorden i den nya värdegrunden är "engagerade", "effektiva" och "tillgängliga".

I årets budgetproposition (prop. 2008/09:1 utgiftsområde 4 s. 19) anför regeringen att det för att ytterligare förbättra effektiviteten och kvaliteten i brottsutredningsverksamheten är av stor betydelse att Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen fortsätter sitt arbete med att uppnå en mer ändamålsenlig fördelning av ansvaret för förundersökningsledningen och att det

leder till märkbara resultat på operativ nivå. Inriktningen bör vara att åklagarna i större utsträckning ges utrymme att vara förundersökningsledare i mer kvalificerade brottsutredningar. Det är främst i den typen av förundersökningar som det finns ett stort behov av åklagarledning. För att skapa bättre förutsättningar för åklagarna i det avseendet är det enligt regeringens bedömning angeläget och ändamålsenligt att polisen betydligt oftare är förundersökningsledare i ärenden som är av enkel och medelsvår karaktär. Detta förutsätter dock att polisen ökar sin kompetens i förundersökningsledning. Från Justitiedepartementet har inhämtats att polisen arbetar med att höja kompetensen hos de polisiära förundersökningsledarna, bl.a. bedrivs utbildningar i ämnet.

Den 1 januari 2009 trädde en ny sammanhållen diskrimineringslag (2008:567) i kraft. Den nya lagen ersätter jämställdhetslagen och sex andra diskrimineringslagar, bl.a. lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan. Av förarbetena till den nya lagen (prop. 2007/08:95 s. 505 f.) framgår att diskrimineringsförbudet för utbildningssamordnare i 2 kap. 5 § även omfattar grundutbildning till polis enligt polisutbildningsförordningen (1999:740).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att Utredningen om den framtida polisutbildningen har lämnat sitt slutbetänkande Framtidens polisutbildning. Beredningen av betänkandet och remissyttrandena bör inte föregripas, varför riksdagen bör avslå motionerna Ju217 yrkande 2, Ju227 yrkande 1, Ju245 yrkande 1, Ju379 yrkande 26, Ju400 yrkande 1 och Ju433 yrkande 2. Sedan januari 2009 har polisen en nationell värdegrund. Det är enligt utskottets mening viktigt att den värdegrund som nu antagits får genomsyra hela organisationen och att ett ständigt samtal förs från chefsnivå om bemötande- och förhållningsfrågor inom poliskåren. Motion Ju217 yrkande 1 får därigenom anses vara tillgodosett varför riksdagen bör avslå yrkandet. Som ovan redogjorts framgår det av årets budgetproposition att Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen ska fortsätta sitt arbete med en mer ändamålsenlig fördelning av ansvaret för förundersökningsledningen. Mot bakgrund av det arbete som pågår anser utskottet inte att det finns anledning för riksdagen att ta något initiativ i frågan varför motion Ju379 yrkande 27 bör avslås. Utskottet kan vidare konstatera att den nya diskrimineringslagen som trädde i kraft den 1 januari 2009 även omfattar grundutbildningen till polis. Motion Ub464 yrkande 8 får härigenom anses tillgodosett varför riksdagen bör avslå yrkandet.

Maskeringsförbud vid demonstrationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om förstärkt maskeringsförbud i samband med demonstrationer.

Motionen

I motion Ju449 (m) yrkar motionären att maskeringsförbudet i samband med demonstrationer ska förstärkas. Motionären anför att lagstiftningen behöver ses över och att polisen bör få ökade möjligheter att identifiera maskerade demonstranter.

Bakgrund

Lagen (2005:900) om förbud mot maskering i vissa fall trädde i kraft den 1 januari 2006 (prop. 2005/06:11, bet. 2005/06:JuU3, rskr. 2005/06:72). Bestämmelserna i lagen innebär bl.a. att den som på allmän plats deltar i en demonstration inte får helt eller delvis täcka ansiktet på ett sätt som försvårar identifikation om det vid demonstrationen uppkommer en störning av den allmänna ordningen eller en omedelbar fara för en sådan störning. Detsamma gäller den som på allmän plats deltar i en folksamling, som inte utgör en demonstration eller annan allmän sammankomst eller offentlig tillställning enligt ordningslagen, om folksamlingen genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna. Förbudet gäller inte den som täcker ansiktet av religiösa skäl eller i den utsträckning deltagare fått tillstånd att helt eller delvis täcka ansiktet. Straffet för brott mot maskeringsförbudet är böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall döms inte till ansvar. Anordnaren av en allmän sammankomst som omfattas av maskeringsförbudet kan ansöka om tillstånd för deltagare i sammankomsten att helt eller delvis täcka ansiktet.

Utskottets ställningstagande

Lagen om förbud mot maskering i vissa fall innehåller bestämmelser som under vissa förutsättningar förbjuder deltagare i en demonstration att helt eller delvis täcka ansiktet. Utskottet har förståelse för den problembild som motionären målar upp när det gäller polisens möjlighet att identifiera maskerade demonstranter. Utskottet avser att följa denna fråga men är inte berett att nu ta något initiativ. Motion Ju449 bör avslås av riksdagen.

Demonstrationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motioner om demonstrationer.

Motionerna

I motion Ju404 (m) anføres att upprepade otillåtna demonstrationer bör bestraffas hårdare. I motion Ju298 (m) menar motionären att polisen i större utsträckning bör anvisa lämpliga platser för demonstrationer.

Bakgrund

Enligt 2 kap. 29 § ordningslagen är det straffbart att som anordnare, uppsåtligen eller av oaktsamhet, bryta mot kravet på tillstånd eller anmälan för allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar. Straffet för sådana överträdelser är böter eller fängelse i högst sex månader. Justitieukskottet har tidigare prövat liknande motionsyrkanden senast våren 2008 (bet. 2007/08:JuU10 s. 30 f.) Utskottet hänvisade då till den särskilda utredare som 2007 hade fått i uppdrag att överväga och föreslå förändringar i strafflagstiftningen, Straffnivåutredningen (dir. 2007:48 och 2007:137). Utskottet instämde i vad motionären anförde om att upprepade olovliga demonstrationer utgör ett samhällsproblem och konstaterade att det ingick i Straffnivåutredningens uppdrag att överväga betydelsen av återfall i brott vid bedömningen av åtgärder för att skapa större spännvidd i straffmätningen vid brott i allmänhet. Utskottet uttalade att det pågående utredningsarbetet och den kommande beredningen av Straffnivåutredningens betänkande inte borde föregripas.

Straffnivåutredningen presenterade i september 2008 sitt betänkande Straff i proportion till brottets allvar (SOU 2008:85). I betänkandet uttalas (s. 17 f.) att en utgångspunkt för utredningen har varit att försvårande och förmildrande omständigheter ska beaktas mer vid straffmätningen, vilket bör leda till att de straff som döms ut sprids ut bättre över den tillämpliga straffskalan. Detta gäller generellt för samtliga brottstyper. I samband med detta har utredningen även övervägt betydelsen av återfall i brott. Utredningen har därvid funnit att det bör finnas möjlighet att i vissa situationer döma ut ett strängare straff för den som tidigare har gjort sig skyldig till brott. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad motionären i motion Ju404 har anført om att olovliga demonstrationer är ett problem. Utskottet kan konstatera att Straffnivåutredningen nu har lämnat sitt betänkande Straff i proportion till brottets allvar där utredningen bl.a. föreslår att försvårande och förmild-

rande omständigheter ska beaktas mer vid straffmätningen generellt för samtliga brottstyper. I samband med detta har utredningen även övervägt betydelsen av återfall i brott. Den pågående beredningen av betänkandet och remissvaren bör inte föregripas. Motion Ju404 bör avslås av riksdagen. I motion Ju298 anför motionärerna att polisen i större utsträckning bör utnyttja möjligheten att anvisa lämpliga platser för demonstrationer. Utskottet utgår från att polisen vid tillståndsgivning till demonstrationer överväger denna möjlighet. Något initiativ från riksdagens sida är enligt utskottet inte påkallat. Riksdagen bör därför avslå motion Ju298.

Vissa frågor om ordningslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion att avskaffa kravet på tillstånd för att få arrangera offentlig danstillställning och en motion om dispensmöjlighet från kravet på tillstånd för att bedriva jakt inom detaljplanerat område. Riksdagen avslår en motion om ökade säkerhetskrav på åkattraktioner och tillsynen på fasta nöjesfält samt en motion om vikten av att offentliga platser ska finnas på torg och gångstråk.

Jämför reservation 13 (s).

Motionerna

I motion Ju368 (m) föreslås att kravet i ordningslagen på tillstånd för att få arrangera offentlig danstillställning avskaffas. I motion Ju230 (m) förespråkas att det i detaljplan för vindkraftsparker medges dispens från förbudet att bedriva jakt. I motion Ju438 (s) anser motionären att säkerhetskraven för åkattraktioner bör ses över och att kontrollerna vid de fasta nöjesfälten bör ske mera frekvent. I motion Ju324 (s) anfördes att offentliga platser ska finnas på torg och gångstråk. Motionärerna anser att utbyggnaden av gallerior och köpcentrum hotar medborgarnas möjlighet att i framtiden hålla möten och demonstrationer.

Bakgrund

Enligt 2 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) krävs tillstånd för att få anordna en offentlig danstillställning även om den inte anordnas på en offentlig plats. Ansökan om tillstånd görs hos polismyndigheten. Riksdagen behandlade våren 2005 proposition 2003/04:174 Några frågor om ordningslagen. I propositionen anfördes beträffande frågan om krav på danstillstånd bl.a. att de argument som kan anföras mot ett avskaffande av kravet på danstillstånd, framför allt avseende ordning och säkerhet, väger tyngre än behovet av minskad byråkrati. Vidare anfördes att det är väl

känt att det vid danstillställningar kan uppkomma bråk och andra situationer som kräver polisingripande (prop. s. 14). I samband med justitieutskottets beredning av propositionen tog utskottet även ställning till en motion med ett yrkande om att kravet på tillstånd för danstillställningar ska avskaffas. Utskottet anförde då att ett avskaffande av kravet på tillstånd till danstillställningar som inte genomförs på offentlig plats skulle kunna leda till minskad byråkrati. Ett avskaffande av kravet skulle emellertid försvåra polisens informationsinhämtande och därmed göra det svårare för polisen att fullgöra sitt uppdrag att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Utskottet anförde vidare att danstillställningar med stor publik också kan leda till t.ex. trafikproblem och ordningsstörningar, och det är viktigt att villkoren för tillställningen uppmärksammas vid en ansökan. Utskottet ansåg att kravet på tillstånd till danstillställning i varje fall tills vidare borde vara kvar (bet. 2004/05:JuU12 s. 6). Utskottet tog på nytt ställning till frågan om krav på tillstånd till danstillställningar i betänkande 2007/08:JuU10 Polisfrågor (s. 32 f.). Utskottet uttalade därvid att utskottet i fråga om kravet på tillstånd för danstillställningar inte hade någon annan uppfattning än vad det dåvarande justitieutskottet hade våren 2005.

Enligt 3 kap. 6 § ordningslagen krävs tillstånd av polismyndigheten för att skjuta med eldvapen inom område som omfattas av detaljplan. Utskottet tog i betänkande 2007/08:JuU10 ställning till frågan om kollisionen mellan möjligheterna att bedriva jakt i skog och mark och ett förekommande behov av att kunna detaljplanera viss mark utanför tätbebyggt område för att där anlägga t.ex. vindkraftverk i det ovan nämnda betänkandet. Utskottet uttalade då att utskottet kunde instämma i den problembild som motionären målade upp och att utskottet avsåg att följa frågan men att det inte var berett att ta något initiativ. Den 5 mars 2009 överlämnade regeringen propositionen 2008/09:146 Prövning av vindkraft till riksdagen. I propositionen föreslås bl.a. att det nuvarande kravet på detaljplan och bygglov i huvudsak tas bort i det fall uppförandet av ett vindkraftverk har fått tillstånd enligt miljöbalken. Det ska dock fortfarande krävas en detaljplan när ett vindkraftverk avses att uppföras i områden där det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelser och anläggningar.

Tivolianordningar som avses i 2 kap. 13 § ordningslagen (t.ex. karuseller, berg-och-dal-banor och pariserhjul) får tillhandahållas allmänheten endast om de ger en betryggande säkerhet mot olycksfall och om de är besiktigade. I förordningen (1993:1634) om besiktning av tivolianordningar regleras hur ofta tivolianordningar ska besiktigas. Av 3 § framgår att en sådan anordning ska besiktigas innan den första gången tas i bruk i Sverige och därefter vid regelbundet återkommande tillfällen. Om besiktningsoorganet finner att anordningen är utförd på rätt sätt utfärdas ett godkännandebevis. Ett sådant godkännande gäller ett år, och tivolianordningar ska besiktigas på nytt före utgången av giltighetstiden för godkän-

landet (6 och 8 §§). Rikspolisstyrelsen har i föreskrifter och allmänna råd om besiktning av tivolianläggningar (RPSFS 2000:25, FAP 513-1) meddelat närmare föreskrifter om besiktning av tivolianordningar.

Varje medborgare är enligt 2 kap. 1 § regeringsformen gentemot det allmänna tillförsäkrad bl.a. mötesfrihet och demonstrationsfrihet. Mötesfrihet definieras som frihet att anordna och bevista sammankomst för upplysning, meningsyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk. Demonstrationsfriheten definieras som frihet att anordna och delta i demonstration på allmän plats. Mötesfriheten och demonstrationsfriheten får begränsas av hänsyn till ordning och säkerhet vid sammankomsten eller demonstrationen eller till trafiken (2 kap. 14 §). I övrigt får dessa friheter begränsas endast av hänsyn till rikets säkerhet eller för att motverka farsot. Med offentlig plats enligt ordningslagen avses bl.a. allmänna vägar samt gator, vägar, torg, parker och andra platser som i detaljplan redovisas som allmän plats och som har upplåtits för sitt ändamål. En allmän sammankomst, såsom demonstration eller sammankomst som annars hålls för överläggning, opinionsyttring eller upplysning i allmän eller enskild angelägenhet, får inte anordnas på offentlig plats utan tillstånd (2 kap. 4 § ordningslagen). Bostadsutskottet behandlade våren 2002 motionsyrkanden om frågor om användandet av platser som är tillgängliga för allmänheten. Motionärerna framförde farhågor för att privatiseringar (med i vissa fall tillhörande inglasningar) av t.ex. torg och gallerior leder till försämrade möjligheter för debatt, opinionsbildning och offentliga samtal. De framhöll behovet av att köpcentrum och liknande platser betraktas som allmän plats samt att de gemensamma mötesplatserna värnas. Utskottet föreslog att riksdagen skulle ge regeringen till känna vad utskottet anfört om rätten att använda offentlig plats. Kammaren följde utskottets förslag (bet. 2001/02:BoU8, rskr. 2001/02:204). Regeringen redovisade i skrivelsen Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2007/08:75) att en sakkunnig person den 16 juni 2006 hade getts i uppdrag att behandla de frågor som anges i bostadsutskottets betänkande. Den särskilda utredaren redovisade den 30 maj 2008 uppdraget i promemorian Allmänna sammankomster på offentlig plats (Ds 2008:53). I promemorian konstateras att regeringsformen ger medborgarna ett starkt skydd för yttrandefriheten och andra opinionsfriheter, men att detta skydd inte kan göras gällande enskilda emellan. Vidare konstateras att det står klart att fastighetsägares rättigheter – och det bruk som görs av dessa – inte kan anses stå i missförhållande till intresset av att få anordna allmänna sammankomster på platser som utgör offentlig plats enligt ordningslagen. Problemet är enligt utredaren inte så stort att det motiverar fler inskränkningar i markägares befogenheter än de som redan gäller. Det finns således inte anledning att överväga några lagändringar. I promemorian slås också fast att det skulle vara problematiskt att införa sådana regler som begränsar fastighetsägares rättigheter mot bakgrund av den starka ställning som tillkommer egendomsskyddet enligt Europakonventio-

nen. Utskottet har inhämtat att regeringen inte gör någon annan bedömning än utredaren i fråga om behovet av lagändring för att öka möjligheterna till opinionsbildning på offentlig plats och avser att lägga skrivelsen till handlingarna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att kravet på tillstånd till danstillställning bör vara kvar. Riksdagen bör därför avslå motion Ju368. När det gäller frågan om kollisionen mellan möjligheterna att bedriva jakt i skog och mark och ett förekommande behov av att kunna detaljplanera viss mark för att anlägga vindkraftverk har regeringen lämnat en proposition till riksdagen i vilken föreslås att kravet på detaljplan i huvudsak ska tas bort i de fall uppförandet av ett vindkraftverk har fått tillstånd enligt miljöbalken. Mot bakgrund av det anförda får motion Ju230 anses åtminstone delvis tillgodosedd. Riksdagen bör därför avslå motionen. Utskottet delar motionärens uppfattning i motion Ju438 att det är viktigt att reglerna om besiktning av tivolianordningar är utformade på ett sådant sätt att tivolianordningar ger en betryggande säkerhet mot olycksfall. Utskottet anser dock inte att något initiativ bör tas från riksdagens sida. Motion Ju438 bör avslås av riksdagen. Utskottet kan konstatera att frågan om allmänna sammankomster på offentliga platser har utretts. Utskottet delar de slutsatser som presenterades i promemorian – att det inte finns anledning att överväga lagändringar. Motion Ju324 bör avslås av riksdagen.

Ordningsvakter och väktare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om auktorisation av väktare och ordningsvakter, ett motionsyrkande om att regeringen ska låta utreda hur ordningsvakter på ett bättre sätt kan fullgöra sina åligganden samt en motion om att låta utreda frågan om ordningsvakter ska ges behörighet att utfärda ordningsbot vid nedskräpning.

Jämför reservation 14 (s, v, mp).

Motionerna

I motion Ju376 (m) anför motionärerna att det bör införas ett system för auktorisation av väktare och ordningsvakter. I motion Ju379 (s) yrkande 54 menar motionärerna att regeringen bör låta utreda frågan hur ordningsvakter på ett bättre sätt kan fullgöra sina åligganden. I motion Ju223 (m) anser motionären att regeringen bör låta utreda frågan om ordningsvakter ska ges rätt att utfärda ordningsbot vid nedskräpning.

Bakgrund

Ordningsvakter är personer som utan att vara poliser förordnats av en polismyndighet att medverka till att upprätthålla allmän ordning, t.ex. i anslutning till en krog eller ett idrottsvenemang. Bestämmelser om ordningsvakter finns i lagen (1980:578) om ordningsvakter och i ordningsvaktsförordningen (1980:589). Därutöver har Rikspolisstyrelsen utfärdat föreskrifter och allmänna råd om ordningsvakter (RPSFS 2003:10, FAP 692-1). För att kunna förordnas till ordningsvakt krävs att personen med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppdraget och att denna har fyllt 20 men inte 65 år. Vidare krävs att personen med godkänt resultat har genomgått polisens grundutbildning för ordningsvakter. Ordningsvakter har enligt 29 § tredje stycket polislagen (1984:387) givits vissa befogenheter som normalt endast tillkommer polisen. En ordningsvakt kan t.ex. när någon stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för densamma, när det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas, avvisa eller avlägsna någon från visst område eller utrymme. Om en sådan åtgärd inte är tillräcklig får en ordningsvakt tillfälligt omhänderta personen. Ordningsvakter har också under vissa omständigheter rätt att använda handfängsel. En ordningsvakt har vidare befogenhet att omhänderta en person med stöd av lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer samt även beslagta spritdrycker, vin eller starköl enligt lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker. I samtliga fall då en ordningsvakt gripit eller omhändertagit någon ska denne skyndsamt överlämnas till närmaste polisman.

Bestämmelser om väktare, om auktorisation av bevakningsföretag och andra föreskrifter om sådana företag finns i lagen (1974:191) om bevakningsföretag. Lagen kompletteras av förordningen (1989:149) om bevakningsföretag m.m. Rikspolisstyrelsen har utfärdat föreskrifter och allmänna råd till lagen och förordningen om bevakningsföretag (RPSFS 2006:15, FAP 579-2). Enligt lagen om bevakningsföretag är väktare personer som är godkända för anställning vid bevakningsföretag och som har till uppgift att utföra bevakningstjänst. Med bevakningsföretag avses den som yrkesmässigt åtar sig att för annans räkning bevaka fastighet, anläggning, viss verksamhet, offentlig tillställning eller något annat sådant, att bevaka enskild person för dennes skydd eller att bevaka sedlar, mynt eller annan egendom i samband med transport. Bevakningsföretag ska auktoriseras av länsstyrelsen, som också godkänner bevakningsföretagens personal. Auktorisation får endast beviljas om det kan antas att verksamheten kommer att bli bedriven på ett sakkunnigt sätt och i övrigt i överensstämmelse med god sed inom branschen, om verksamheten inte kommer att få en från allmän synpunkt olämplig inriktning samt kommer att uppfylla de krav som ställs på verksamhet av det slag som företaget ska bedriva. All personal som är anställd vid ett auktoriserat bevakningsföretag ska vara godkänd vid prövning avseende laglydnad, medborgerlig pålitlighet samt lämplighet i övrigt för anställning i ett sådant företag. Väktare inom bevakningsbran-

schen ska genomgå obligatorisk utbildning enligt de föreskrifter och allmänna råd om utbildningen som meddelats av Rikspolisstyrelsen. Utbildningen är obligatorisk. En väktare har, till skillnad från en ordningsvakt, inte vidare befogenheter än vad som tillkommer envar.

Inom Justitiedepartementet har det gjorts en översyn av olika frågor som rör bl.a. ordningsvakter och väktare som redovisats i departementspromemorian Ordningsvakter och väktare (Ds 2003:50). Delar av förslagen i promemorian genomfördes våren 2006. Genom ändringar i lagen om bevakningsföretag – som trädde i kraft den 1 juli 2006 – infördes bl.a. möjligheter att ställa särskilt höga krav på företag som ägnar sig åt bevakning av värdetransporter och ett system med differentierad auktorisation inriktat på det slag av verksamhet som bedrivs (prop. 2005/06:136, bet. JuU35, rskr. 299). Återstående delar av departementspromemorian bereds inom Justitiedepartementet.

Fråga om ansvar för brott som hör under allmänt åtal får under de villkor som anges i 48 kap. rättegångsbalken upptas bl.a. genom att en polisman förelägger ordningsbot. Ett godkänt föreläggande gäller som laga-kraftvunnen dom (48 kap. 3 §). Föreläggande av ordningsbot får utfärdas beträffande brott, för vilket inte stadgas annat straff än penningböter och inte heller normerade böter och för vilket ordningsbot bestämts. Regeringen får förordna att föreläggande av ordningsbot får utfärdas även av åklagare och tulltjänsteman. Att åklagare och tulltjänstemän i vissa fall får förelägga ordningsbot framgår av ordningsbotskungörelsen (1968:199). Ett sådant föreläggande kan alltså i dag meddelas av åklagare, polisman eller tulltjänsteman.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att frågor om ordningsvakter och väktare är föremål för beredning inom Justitiedepartementet. Utskottet är därför inte berett att ta ställning till frågan om auktorisation av ordningsvakter och väktare och hur ordningsvakter på ett bättre sätt ska kunna fullgöra sina åligganden. Motionerna Ju376 och Ju379 yrkande 54 bör avslås av riksdagen. Utskottet ställer sig inte bakom yrkandet att ordningsvakt ska ges rätt att utfärda ordningsbot vid nedskräpning. Motion Ju223 bör därför avslås av riksdagen.

Vapenlagen, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sju motioner om förändringar i vapenlagstiftningen samt en motion om att polisen bör få ansvar för kontroll av all export av jakt- och sportskyttevapen samt ammunition. Riksdagen avslår två motionsyrkanden om att Sverige ska utarbeta en nationell strategi för små och lätta vapen samt ett motionsyrkande om förbättrad märkning och spårning av små och lätta vapen samt ammunition.

Jämför reservation 15 (v, mp).

Motionerna

I motion Ju385 (m) begärs en översyn av vapenlagstiftningen för att klargöra lagens syfte och målsättning. I motion Ju260 (s) anförs att straff för brott mot vapenlagen bör skärpas. I motion Ju386 (m) begärs att straffskalan för vapenbrott ses över och skärps. I motion Ju237 (c) yrkar motionären att straffet för att bära illegalt handeldvapen på offentlig plats skärps väsentligt. I motion Ju206 (fp) föreslår motionären att överträdelse av förvaringsbestämmelserna i vapenlagen kriminaliseras. I motion Ju392 (m) menar motionärerna att det vid tillståndsgivningen för äldre vapen som innehas i samlarsyfte, utan egentlig funktionell jaktförmåga, bör vara avgörande huruvida vapnen kan förvaras på ett godtagbart sätt. Detsamma bör enligt motionärerna gälla för museers och hembygdsföreningars innehav av äldre vapen. I motion Ju221 (m) föreslås en ändring i vapenlagen så att kontrollen av vapenhandlare och tillverkare ökar samt att bestämmelser om importtillstånd utformas för denna typ av verksamhet. I motion Ju220 (m) anför motionären att polisen bör få hela ansvaret för att bevilja export av jakt- och sportskyttevapen samt härför användbar ammunition. I motion U253 (v) yrkande 3 och i motion U251 (mp) yrkande 3 anför motionärerna att Sverige bör upprätta en nationell strategi för hantering av små lätta vapen. I motion U253 (v) yrkande 4 anförs att märkning av små och lätta vapen samt ammunition bör lagregleras och att ett register över sådana vapen och ammunition bör upprättas i syfte att förstärka kontrollen.

Bakgrund

Skärpt straff för vapenbrott och allmän översyn

Vapenlagen (1996:67) 9 kap. innehåller regler om straff och förverkande. Enligt 1 § första stycket döms den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter eller lånar ut ett skjutvapen till någon

som inte har rätt att inneha vapnet för vapenbrott till fängelse i högst ett år. Om brottet är grovt döms enligt andra stycket till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Justitieministern gav den 18 mars 2009 en utredare i uppdrag att utreda vissa frågor rörande vapenlagstiftningen (Ju2009/2604/P). Utredaren ska bl.a. se över straffbestämmelserna i vapenlagen. I översynen ingår att överväga om det finns behov av att genomföra några förändringar av straffskalorna. Utredaren ska också överväga om det finns anledning att särskilt reglera vilka faktorer som ska avgöra när ett vapenbrott ska bedömas som grovt. Uppdraget ska slutredovisas senast den 16 november 2009.

Import och export av vapen

Av 2 kap. 11 § första stycket vapenlagen framgår att det för tillstånd att föra in skjutvapen och ammunition till Sverige gäller samma förutsättningar som för tillstånd att inneha vapen. I 16 § samma kapitel stadgas att den som har rätt att driva handel med skjutvapen får meddelas tillstånd att till Sverige föra in sådana skjutvapen som omfattas av handelstillståndet. I fråga om helautomatiska skjutvapen krävs tillstånd för införsel i varje särskilt fall. Av förarbetena till lagen (prop. 1999/2000:27 s. 46) framgår att tillståndet är generellt såtillvida att en handlare som erhållit införseltillstånd får föra in vapen av det antal och den typ som tillståndet omfattar. Särskilt tillstånd erfordras således inte vid varje införseltillfälle, inte heller finns det någon begränsning av hur många gånger införsel får ske. När det gäller införsel av vapen till vapenhandlare eller vapenförmedlare, personer eller företag som har tillstånd att tillhandahålla men inte att tillverka krigsmateriel krävs enligt 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel inget tillhandahållandestillstånd för vapenhandlare som enbart säljer till svenska myndigheter som inte är affärsverk, eller till försvarsindustriföretag med tillverkningsstillstånd för det materielslag försäljningen avser. I enlighet med samma paragraf behöver däremot vapenhandlare tillstånd för att tillhandahålla krigsmateriel till privatpersoner, grossister och andra som inte omfattas av undantaget i lagen samt till någon i utlandet. I betänkandet SOU 2005:9 KRUT – Reformerat regelverk för handel med försvarsmateriel (s. 241 f.) diskuteras frågan om ett krav på införseltillstånd för enskilda företag.

När det gäller möjligheten att överföra skjutvapen och ammunition till andra länder finns regler i 6 kap. vapenförordningen (1996:70). Av 1 § första stycket framgår att det krävs tillstånd för att föra över skjutvapen som omfattas av bilagan till förordningen från Sverige till ett annat land inom Europeiska unionen. Ansökan ska enligt andra stycket göras hos polismyndighet. Av 4 § samma kapitel framgår att den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen får beviljas generellt tillstånd att föra över sådana vapen som omfattas av handelstillståndet från Sverige till en vapenhandlare som är bosatt i ett annat land inom Europeiska unionen. Ett sådant tillstånd får beviljas för en tid av högst tre år åt gången. I 5 §

samma kapitel finns regler om ammunition. I 11 § förordningen (1992:1303) om krigsmateriel föreskrivs att polismyndighet prövar ärenden om utförelse av handeldvapen och delar till dem som utgör övrig krigsmateriel och i förekommande fall tillhörande ammunition, om den ansökande personen är berättigad att inneha vapnet enligt vapenlagen. När det gäller utförelse av handeldvapen med tillhandahållandeavsikt finns en begränsning av polisens prövningsrätt. Enligt punkt 3 i 11 § prövar polismyndighet endast ärenden när någon i Sverige vill överföra ett vapen till en enskild person eller vapenhandlare i ett land som är medlem i OECD. Den sökande måste kunna visa att mottagaren i utlandet är berättigad att inneha vapnet i det land dit utförelsen ska ske. Ärenden om utförelse av handeldvapen till länder som inte är medlemmar av OECD prövas av Inspektionen för strategiska produkter (ISP).

I betänkandet SOU 2005:9 (269 f.) KRUT – Reformerat regelverk för handel med försvarsmateriel föreslår utredningen att polismyndighets befogenhet att pröva ärenden om utförelse av handeldvapen med tillhandahållandeavsikt utökas från OECD-området till hela världen. Skulle en ansökan avse ett land utanför EU eller överstiga 30 handeldvapen ska dock polisen inhämta ett yttrande från ISP. Förslagen i betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Straff vid brott mot förvaringsbestämmelserna

Enligt 5 kap. 2 § första stycket vapenlagen (1996:67) ska skjutvapen, när de inte används, förvaras i säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme. Med stöd av 9 kap. 1 § vapenförordningen (1996:70) meddelar Rikspolisstyrelsen närmare föreskrifter om hur skjutvapen och ammunition ska förvaras för att uppfylla bestämmelserna i 5 kap. 2 § vapenlagen (se RPSFS 2006:12, FAP 551-3, RPSFS 2006:13, FAP 556-1 och RPSFS 2005:4, FAP 556-2). En enskild som förvarar sitt skjutvapen i strid med förvaringsbestämmelserna i 5 kap. 2 § vapenlagen gör sig inte skyldig till något brott (jfr 9 kap. 2 § första stycket c vapenlagen). En enskild kan däremot göra sig skyldig till brott om denne bryter mot sådana föreskrifter eller villkor om förvaring som har meddelats med stöd av vapenlagen (se 9 kap. 2 § första stycket b in fine och 5 kap. 5 § vapenlagen). Förvaring i strid med förvaringsbestämmelser kan leda till att ett tillstånd att inneha vapen återkallas (6 kap. 1 § vapenlagen). Utskottet har vid flera tillfällen tidigare prövat motionsyrkanden om straffsanktioner mot överträdelser av förvaringsbestämmelserna, senast våren 2008. Utskottet har återkommande hänvisat till tidigare uttalanden under riksmötet 1999/2000 om att något behov av kriminalisering inte förelåg (se bet. 1999/2000:Ju9 s. 16 f.). Utskottet redovisade då att 1995 års vapenutredning föreslagit att straffansvar skulle införas för överträdelse av de allmänna förvaringsbestämmelserna (SOU 1998:44 s. 248 f.). I den i ärendet aktuella propositionen (prop. 1999/2000:27 s. 53 f.) gjordes bedömningen att någon straffbestämelse inte borde införas. Till stöd för denna uppfattning anförde reger-

ingen att kriminalisering som metod för att söka hindra överträdelse av olika normer i samhället bör användas med försiktighet. Innan man beslutar att kriminalisera ett visst handlande bör man undersöka om det finns andra medel för att motverka detsamma. Enligt regeringen torde vetenskapen om att tillståndsmyndigheten kan kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs, och därmed vetenskapen om risken för att tillståndet återkallas om förvaringen visar sig vara bristfällig, leda till att förvaringsbestämmelserna efterlevs i högre utsträckning än vad som tidigare varit fallet. Mot den bakgrunden framstod en kriminalisering av förvaringsbestämmelserna som mindre angelägen. Att inte införa någon straffbestämmelse innebar också att det integritetsintrång som en kontroll kan medföra begränsas. Kontrollen skulle således inte syfta till att uppdaga brottsliga gärningar, utan får i stället mer karaktären av en åtgärd för tillsyn av tillståndspliktig verksamhet. Ett ytterligare skäl mot att kriminalisera överträdelser i förvaringsbestämmelserna var enligt regeringen att en kriminalisering kan leda till att benägenheten att anmäla vapenstöld minskar. I frågan om brister i förvaringen av vapen bör straffsanktioneras eller inte delade utskottet regeringens bedömning (bet. 1999/2000:JuU9 s. 17). Utskottet var när motsvarande motionsyrkanden om förvaring senast behandlades alltjämt av uppfattningen att något behov av kriminalisering inte förelåg (bet. 2007/08:JuU10 s. 38).

Tillstånd till innehav av äldre vapen

Enligt 2 kap. 1 § vapenlagen krävs tillstånd för att inneha skjutvapen eller ammunition. Enligt 4 § samma kapitel får en enskild person meddelas tillstånd att inneha ett skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål. Tillstånd att inneha skjutvapen som huvudsakligen har samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för sökanden får meddelas även för andra ändamål än skjutning. I ett sådant fall får vapnet inte utan särskilt tillstånd användas för skjutning. Av 5 a § samma kapitel följer att ett tillstånd att inneha skjutvapen som huvudsakligen har prydnads- eller särskilt affektionsvärde, för andra ändamål än skjutning, får meddelas endast om vapnet görs varaktigt obrukbart. Trots detta får tillstånd meddelas om det finns särskilda skäl för att vapnet ska få behållas i brukbart skick.

Rikspolisstyrelsen har meddelat föreskrifter och allmänna råd om museers förvaring av skjutvapen (RPSFS 2006:13, FAP 556-1). Enligt 4 kap. 5 § i föreskriften ska särskilt farliga vapen som är varaktigt obrukbara och som exponeras förvaras i ett säkerhetsskåp, i en säkerhetsmonter eller i ett lika säkert förvaringsutrymme eller fastsatt i byggnadsstomme eller svärförflyttat föremål samt fastlåst med ett lås som uppfyller kraven i Svenska Stöldskyddsföreningens (SSF) norm för hänglås klass 3 och SSF:s norm för hänglåsbeslag klass 3. Särskilt farliga skjutvapen som är varaktigt obrukbara och som inte exponeras ska enligt 4 kap. 7 § förvaras i ett säkerhetsskåp eller ett lika säkert förvaringsutrymme. Enligt 4

kap. 9 § ska varaktigt obrukbara skjutvapen som inte utgör särskilt farliga skjutvapen och som exponeras vara fastlåsta i byggnadsstomme eller svår-förflyttat föremål med ett lås som uppfyller kraven i SSF:s norm för hänglås klass 3 och SSF:s norm för hänglåsbeslag klass 3. Varaktigt obrukbara skjutvapen som inte utgör särskilt farliga skjutvapen och som inte exponeras ska enligt 4 kap. 13 § förvaras i ett säkerhetsskåp eller ett lika säkert förvaringsutrymme. Förvaringsutrymmet ska vara larmat. Sker förvaringen i museet behöver förvaringsutrymmet dock inte vara larmat.

Små lätta vapen

Begreppet små och lätta vapen (SALW) omfattar i princip handeldvapen, som bärs och avfyras av en person. Det avser också lätta vapen som är avsedda att bäras och användas av upp till tre personer. Exempel på den förra kategorin är pistoler och automatkarbiner, exempel på den senare är tunga kulsprutor, granatgevär och bärbara luftvärnsmissiler. FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och två tilläggsprotokoll, ett om människohandel och ett om människosmuggling, antogs av generalförsamlingen 2000. Ett tredje tilläggsprotokoll till konventionen, det s.k. vapenprotokollet, antogs av generalförsamlingen 2001 genom resolution 55/255. Riksdagen har godkänt konventionen och de båda förstnämnda protokollen. Frågan om vilka författningsändringar och andra åtgärder som bedöms nödvändiga för att Sverige ska uppfylla bestämmelserna i vapenprotokollet har utretts på uppdrag av Justitiedepartementet (Ju/2004/11713/PO). En jämförelse mellan protokollet och den svenska vapenlagstiftningen ger vid handen att svensk rätt i stora delar uppfyller protokollets krav. Det är egentligen bara i en större fråga svensk rätt saknar regler, och den gäller märkning av skjutvapen. För att leva upp till protokollet i den delen behövs regler om märkning av skjutvapen bl.a. vid tillverkning och import. Vidare behövs bestämmelser om bevarande av uppgifter om märkning samt regler rörande kriminalisering av åtgärder hänförliga till reglerna om märkning. Eftersom vapenprotokollet är ett s.k. blandat avtal, kräver emellertid ett genomförande av protokollet åtgärder inte bara på nationell nivå utan också på gemenskapsnivå. På gemenskapens område finns bestämmelser om kontroll av vapen i rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (vapendirektivet). I maj 2008 antogs ett nytt direktiv, Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG om ändring i rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (ändringsdirektivet). Syftet med ändringsdirektivet är att anpassa vapendirektivet till bestämmelserna i vapenprotokollet för att möjliggöra för EU att tillträda protokollet. Ändringsdirektivet ska vara genomfört senast den 28 juli 2010.

I årets budgetproposition (prop. 2008/09:1 utg. omr. 5 s. 12) anför regeringen bl.a. när det gäller små och lätta vapen att EU 2005 har antagit en strategi för bekämpning av olaglig ansamling och handel med sådana vapen. FN-förhandlingen om spårning och märkning av små och lätta

vapen har resulterat i ett särskilt instrument. Sverige har, bilateralt och genom EU, på olika vis bidragit till genomförandet av EU-strategin och FN:s handlingsprogram för att bekämpa illegal handel med lätta vapen från 2001, bl.a. genom stöd till förstöring av lätta vapen och bekämpning av spridningen av sådana vapen. Sverige deltog aktivt i det betydelsefulla tredje genomförandemötet för handlingsprogrammet i juli 2008. I budgetpropositionen anförs även att problemen med illegal spridning av lätta vapen har fått allt större uppmärksamhet internationellt samt att Sverige har verkat för att varje land ska inrätta och genomföra en ansvarsfull exportpolitik med heltäckande lagar och regler. Målet är att alla länder ska ha effektiva system som kontrollerar tillverkare, säljare, köpare, förmedlare och mellanhänder. Sveriges målsättning är enligt budgetpropositionen även att begränsa mängden och reglera tillgängligheten av konventionella vapen. För att uppnå detta inriktar Sverige sig särskilt på att förhandla fram internationella avtal samt att verka för att dessa genomförs, att alla länder ansluter sig till avtalen och, när så behövs, att avtalen förstärks.

Vidare kan nämnas att Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) har antagit ett dokument om lätta vapen som avser kontroll av tillverkning och export samt regler för märkning, registerhållning, spårning och informationsutbyte, säker förvaring samt överskottsmateriel. Detta är den i dag mest heltäckande och långtgående internationella överenskommelsen om små och lätta vapen.

Utrikesutskottet har tidigare behandlat yrkanden om att Sverige bör inrätta en nationell handlingsplan för lätta vapen och en förbättrad märkning och spårning av små och lätta vapen, senast våren 2008 (bet. 2007/08: UU7 s. 17 f.). Utrikesutskottet ansåg att hotet från en okontrollerad spridning av lätta vapen måste tas på stort allvar och att insatser för att förhindra spridningen av sådana vapen är av stor vikt i det konfliktförebyggande och fredsbyggande arbetet. Utrikesutskottet välkomnade att regeringen i internationella forum verkar pådrivande för åtgärder mot spridningen av små och lätta vapen. Målet är att alla länder ska ha effektiva system som kontrollerar tillverkare, säljare, köpare, agenter, förmedlare och mellanhänder. Till de frågor som regeringen särskilt har drivit hör bl.a. internationellt samarbete om märkning och spårning av lätta vapen och kravet på slutanvändarintyg för att tillåta export. Utrikesutskottet avstyrkte de då aktuella motionerna.

I det ovan nämnda uppdraget att se över vapenlagstiftningen ingår även att utreda behovet av författningsändringar för att Sverige ska kunna tillträda FN:s vapenprotokoll och för att Sverige ska uppfylla det reviderade vapendirektiv som har förhandlats fram inom EU. Den del av uppdraget som är kopplat till Sveriges internationella åtaganden ska redovisas senast den 15 juni 2009.

Utskottets ställningstagande

Justitieministern har givit en utredare i uppdrag att utreda vissa frågor rörande vapenlagstiftningen. Utredningen och den efterföljande beredningen bör inte föregripas. Riksdagen bör därför avslå motionerna Ju237, Ju260, Ju385 och Ju386. Även motionerna Ju206 och Ju392 bör avslås. I betänkandet SOU 2005:9 KRUT – Reformerat regelverk för handel med försvarsmateriel diskuteras både frågan om ett krav på införseltillstånd för enskilda företag och frågan om att utöka polismyndighets befogenhet att pröva ärenden om utförsel av handeldvapen. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Beredningen bör inte föregripas varför riksdagen bör avslå motionerna Ju220 och Ju221. Frågan om behovet av svenska författningsändringar med anledning av FN:s vapenprotokoll och det reviderade vapendirektivet utreds i det ovan nämnda uppdraget från justitieministern. Utredningen och den efterföljande beredningen bör inte föregripas. Riksdagen bör därför avslå motion U251 yrkande 3 samt motion U253 yrkandena 3 och 4.

Polisens våldsanvändning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att tillåta att polisen får använda elpistol.

Motionen

I motion Ju431 (m) anför motionären att svensk polis ska få använda elpistol i tjänsten. Motionären anför att användningen av elpistol minskar skadorna vid svåra gripanden.

Bakgrund

Regeringen inrättade hösten 2004 ett etiskt råd vid Rikspolisstyrelsen. Enligt 24 § förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen får styrelsen använda rådet för etiska överväganden. I februari 2005 gav rikspolischefen det etiska rådet i uppdrag att överväga frågor om polisens utrustning och användning av särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning. Rådet överlämnade i augusti 2005 en rapport i ämnet. I rapporten går rådet igenom den våldsanvändning som förekommer inom polisen samt de hjälpmedel som används respektive föreslås få användas. Rådet anför bl.a. att medborgarperspektivet och det demokratiska samhällets grundsyn bör styra våldsanvändningen och inställningen till nya våldstekniker. Inriktningen bör vara att våldsanvändningen hålls på så låg nivå som möjligt. Det demokratiska samhället måste dock kunna försvara sig mot påtagliga hot, men detta får inte ske på ett sådant sätt att det skadar själva grunden

för det som ska försvaras. Rättsstaten ska garantera medborgarnas rättstrygghet genom att bekämpa brott men också skapa förutsättningar för deras rättssäkerhet genom att skydda deras mänskliga rättigheter. Det måste således finnas en balans mellan den restriktivitet i våldsanvändningen som bör gälla och den typ av hjälpmedel polisen ska ha tillgång till. Polisverksamheten måste också framstå som legitim i allmänhetens ögon. Den vägledande principen i polisverksamheten bör vara att konflikter ska lösas utan våld. För att detta ska vara möjligt måste polisarbetet utgå från en helhetssyn. Tydliga, klara och överskådliga regler måste finnas för polisens våldsanvändning. Etiska rådet anser att detta krav inte är uppfyllt i dag och att reglerna därför bör ses över. Det gäller både lagregler och de föreskrifter som beslutats av regeringen och Rikspolisstyrelsen. Etiska rådet anför i rapporten att elpistol inte bör ingå i beväpningen för svensk polis. Behovsbilden har inte analyserats tillräckligt, och frågan om elpistolen kan orsaka bestående skador är inte heller helt klar. Etiska rådets rapport bereds inom Rikspolisstyrelsen.

När det gäller polisens arbete för att säkra ordningen, värna demonstrationsfriheten och stärka den enskildes rättstrygghet i samband med stora evenemang kan även noteras den modell som införts i de tre storstadslänen Stockholm, Västra Götaland och Skåne. Modellen kallas särskild polistaktik och innebär att polisarbetet ska präglas av öppenhet, dialog och ett kommunikativt förhållningssätt. Samtliga poliser som arbetar med taktiken har fått särskild utbildning i bl.a. konflikthantering, omvärldsanalys, mental förberedelse och stresshantering. Målsättningen är att demonstrationer och opinionsyttringar ska genomföras utan omfattande ordningsstörningar, trafikproblem eller skadegörelse. Dialogpolisens uppdrag är att fungera som språkrör eller medlare mellan å ena sidan demonstrationsledning och deltagare i opinionsyttringar, å andra sidan polisedning, stat och kommun. Syftet är att bidra till att undvika missförstånd som i värsta fall kan leda till våldsamheter. En del i den särskilda polistaktiken är dialogpolisen. Dialogpolisens målsättning är att verka för att alla opinionsyttringar ska kunna genomföras enligt de grundläggande fri- och rättigheterna i regeringsformen. Genom ett öppet arbetssätt, respekt och förtroende söker dialogpolisen skapa dialog med arrangörer av aktiviteter i syfte att opinionsyttringar ska kunna genomföras utan konfrontation.

Justitiekommittén har behandlat frågan om polisens våldsanvändning tidigare, senast våren 2007 (bet. 2006/07:JuU6 s.40 f.). Utskottet uttalade då att det såg ett stort värde i de överväganden och ställningstaganden som det etiska rådet gjort i sin rapport, och utskottet utgick från att Rikspolisstyrelsen noga övervägde dessa och vidtog de åtgärder som rapporten kunde föranleda. Utskottet utgick vidare från att Rikspolisstyrelsen vid behov uppmärksammar regeringen och riksdagen på eventuella behov av lag- och förordningsändringar med anledning av slutsatserna i rapporten. Utskottet ansåg att beredningsarbetet inom Rikspolisstyrelsen inte borde föregripas.

Utskottet har inhämtat att Rikspolisstyrelsen i en framställan till Justitiedepartementet har föreslagit att en utredning tillsätts för att se över bestämmelserna om polisens rätt att använda våld. Av framställan framgår att Rikspolisstyrelsens etiska råd ställer sig bakom styrelsens framställan. Etiska rådets överväganden vad gäller polisens tillgång till särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning, dvs. den ovan nämnda rapporten, har bilagts framställan. Ärendet bereds inom Justitiedepartementet.

Utskottets ställningstagande

Den beredning som pågår inom Regeringskansliet bör inte föregripas. Riksdagen bör därför avslå motion Ju431.

Eftersök av försvunna personer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om eftersök av försvunna personer.

Motionen

I motion Ju417 (m) förespråkas användandet av ID-spårhundar vid eftersök av försvunna personer, m.m.

Bakgrund

Rikspolisstyrelsen har meddelat föreskrifter och allmänna råd om polisens hundverksamhet (RPSFS 2003:2, FAP 214-1). Sådana bestämmelser finns också i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om prövning av polisens hundar (RPSFS 2000:5, FAP 214-2), om bombhundverksamhet (RPSFS 1989:12, FAP 214-3), om prövning av narkotikahundar (RPSFS 2000:6, FAP 214-4), om prövning av fjällräddningshundar (RPSFS 2000:7, FAP 214-5), om prövning av vissa hundar för eftersök av försvunna personer (RPSFS 2000:8, FAP 214-6) och om prövning av kriminalsökhundar (RPSFS 2003:1, FAP 214-7). Innebörden i föreskrifterna är bl.a. att hundar som används i polisens verksamhet ska hålla viss standard och att personal som för hund i polisens verksamhet ska ha relevant utbildning för uppgiften. Någon reglering av vilken ras hundar i polisens olika verksamheter ska ha anges däremot inte. Utskottet har under en följd av år behandlat och avstyrkt motionsyrkanden rörande metoderna för eftersökning av försvunna personer. Senast behandlades frågan i sak våren 2007 (bet. 2006/07:JuU6 s. 42). Utskottet hänvisade till tidigare ställningstaganden som går ut på att det finns föreskrifter som syftar till att de hundar som används ska hålla en viss standard. Utskottet uttalade därvid att det

inte är en lämplig ordning att riksdagen föreskriver hur polismyndigheterna operativt ska bedriva sin verksamhet för eftersökning av försvunna personer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det inte är en lämplig ordning att riksdagen föreskriver hur polismyndigheten operativt ska bedriva sin verksamhet för eftersökning av försvunna personer. Motion Ju417 bör avslås av riksdagen.

Utfärdande av arresteringsorder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att polisen ska kunna utfärda en arresteringsorder inom Europa då en person rymt från en rättspsykiatrisk klinik.

Motionen

I motion Ju202 (m) anförs att polisen ska få utfärda en arresteringsorder inom Europa då en person rymt från en rättspsykiatrisk klinik utan att den rättspsykiatriska kliniken först måste kontakta Socialstyrelsen som i sin tur kontaktar Rikspolisstyrelsen.

Bakgrund

Enligt 4 § förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder utfärdas en svensk arresteringsorder för verkställighet av en frihetsberövande påföljd av Rikspolisstyrelsen på begäran av Socialstyrelsen för verkställighet av rättspsykiatrisk vård.

Justitieutskottet har inhämtat att Socialstyrelsen sommaren 2008 vände sig till regeringen med en hemställan om att styrelsen inte längre ska ha några uppgifter vad gäller den europeiska arresteringsorden. Frågan bereds inom Justitiedepartementet.

Utskottets ställningstagande

Den beredning som pågår inom Justitiedepartementet bör inte föregripas varför riksdagen bör avslå motion Ju202.

Statistikredovisning, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om Brottsförebyggande rådets statistik samt ett motionsyrkande om rapporteringsrutiner vid hatbrott och en motion om registrering av brott som begås med vapen.

Jämför reservation 16 (s, v, mp).

Motionerna

I motion Ju313 (m) anför motionären att regeringen bör verka för ett register avseende politiskt motiverad brottslighet. Motionären anser att det bör införas en särskild brottskod för brott som begås av djurrättsaktivister. I motion 2007/08:Ju257 (v) yrkande 2 menar motionärerna att det bör göras en översyn av hur hatbrott kan registreras på ett tydligare sätt. Motionärerna framhåller att det inte finns någon särskild brottskod för hatbrott, utan att statistik måste föras utifrån den fritext som finns i anmälningarna. I motion Ju415 (kd) anför motionären att det bör utredas hur statistikredovisningen från Brottsförebyggande rådet kan bli snabbare och mer effektiv. I motion Ju422 (m) begär motionären att det ska införas ett system vid registrering av brott så att det framgår om brottet har begåtts med legala eller illegala vapen.

Bakgrund

Brottsförebyggande rådet (Brå) ska som ansvarig myndighet för den officiella rättsstatistiken utveckla innehållet och kvaliteten i statistiken avseende brottslighet och samhällets reaktioner på brott. Statistikens innehåll och kvalitet ska anpassas till rättsväsendets och samhällets informationsbehov. Dagens system med brottskoder består av över 400 olika sådana koder. Under slutet av varje år görs en större revidering av brottskoderna. Mellan de stora årliga revideringarna kan mindre justeringar göras.

Brottsförebyggande rådet övertog på regeringens uppdrag fr.o.m. 2006 ansvaret för statistikföringen av s.k. hatbrott från Säkerhetspolisen. Brå har byggt upp ett nytt IT-system som gör det möjligt att söka igenom elektroniska handlingar från polisens anmälningssystem för att identifiera brott där gärningspersonen har homofobiska, främlingsfientliga, antisemitiska eller islamofobiska motiv. Av regleringsbrevet avseende 2009 framgår att Brå ska lämna en redovisning av statistikföringen avseende hatbrott och vilka åtgärder som vidtagits för att utveckla denna statistik. Av Brås rapport 2008:15 Hatbrott 2007 framgår att insamlingen av uppgifter till brottsstatistiken markant skiljer sig från den officiella kriminalstatistiken. Det finns inga särskilda brottskoder i polisens system för att registrera brott som hatbrott. I stället utgör den fritext som finns i polisanmälning-

arna grunden för kartläggningen av sådana brott. I syfte att identifiera brottsanmälningar med hatbrottsmotiv används en sökordlista. De ord som ingår i listan markeras vid en automatiserad genomsökning av fritexten varefter de identifierade anmälningarna granskas och bedöms manuellt. Statistiken har sin utgångspunkt i den utsattes perspektiv eftersom uppgifterna i mycket hög utsträckning bygger på den utsattes upplevelse av händelsen. Vid Brå håller dock ett nytt uppföljningsverktyg på att tas fram som kommer att göra det möjligt att följa brottsanmälningar ännu längre fram i rättskedjan och studera hur många ärenden som leder till dom i domstol. Där kommer också en jämförelse med andra brott att kunna göras för att se om dessa skiljer sig åt när det gäller sannolikheten för åtal och dom.

För att förbättra insatserna vid hatbrott har polisen och Åklagarmyndigheten tagit beslut om ett antal åtgärder för att synliggöra hatbrottsligheten. Bland annat har polisen infört ett nytt textfält i anmälningssystemet rationell anmälningsrutin (RAR) för att registrera hatbrott i syfte att förbättra möjligheten att kunna följa upp sådana brott. I ett längre perspektiv finns flera pågående utvecklingsarbeten i rättsväsendet som påverkar hatbrottsområdet, inom exempelvis polisen utvecklas ett nytt system för att koda information om brott. Där kommer det att finnas utrymme för s.k. fokusområden där hatbrott skulle kunna vara ett. På så sätt skulle det redan vid anmälningsstillfället registreras detaljerad information om hatbrott.

När det gäller utvecklingsarbetet för att förbättra kriminalstatistiken har utskottet inhämtat från Justitiedepartementet att rättsväsendets myndigheter arbetar med att ta fram ett nytt sätt att klassificera brott. Arbetet bedrivs inom ramen för Rådet för rättsväsendets informationsförsörjning (RIF). Med ett nytt sätt att klassificera brott kommer det bl.a. att bli möjligt att följa hanteringen av ett brott genom hela rättsväsendet. De myndigheter som handlägger de största ärendevolymerorna är centrala i detta arbete. Polisorganisationen, Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården har en mycket stor ärendehantering med omfattande manuella inslag och upprepad registrering av grundläggande information i brottmålsprocessen. Brå är i sin roll som producent av den officiella kriminalstatistiken en viktig aktör i detta arbete.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av vad som har beskrivits ovan när det gäller det sätt på vilket hatbrott identifieras och behandlas i statistiken samt med hänsyn till det arbete som pågår när det gäller att utveckla statistiken såväl vad gäller hatbrott som den övriga kriminalstatistiken anser utskottet inte att ett initiativ bör tas från riksdagens sida. Motion 2007/08:Ju257 yrkande 2 bör därför avslås av riksdagen. Riksdagen bör även avslå motionerna Ju313, Ju415 och Ju422.

Arbetet mot barnsexturism

Internationellt samarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fem motionsyrkanden om att förbättra det internationella samarbetet avseende sexualbrott mot barn.

Jämför reservation 17 (s, v, mp).

Motionerna

I motion Ju470 (v, fp, m, kd och c) yrkande 6 och i motion Ju430 (s, mp och v) yrkande 7 anför motionärerna att det internationella samarbetet avseende sexualbrott mot barn ska förbättras. Motionärerna anser att det är viktigt att samarbetet stärks både inom och utanför EU:s gränser. I motion Ju212 (fp) anför motionären att Sverige bör verka för att ge Europol en starkare och tydligare roll vad gäller gränsöverskridande brottslighet. Motionären menar att Europol bör få resurser och befogenhet att träna poliser, åklagare och domare i de delar av världen där barnsexturism är utbredd (yrkande 1). Motionären anför vidare att Sverige bör verka för att även personer som dömts utanför EU för sexualbrott mot barn ska kunna registreras i Schengens informationssystem (yrkande 2). Avslutningsvis anför motionären att Sverige bör verka för att EU underlättar utbytet av information med tredjeländer för att kunna underlätta identifiering och lagföring av misstänkta förövare (yrkande 3).

Bakgrund

I december 2007 beslutade regeringen om en handlingsplan mot sexuell exploatering av barn. I handlingsplanen finns en redogörelse för det arbete som bedrivs internationellt mot sexuell exploatering av barn. Inom Östersjöstaternas råd finns sedan 2002 en arbetsgrupp för utsatta barn (Working Group for Cooperation on Children at Risk; WGCC). Socialstyrelsen är nationell koordinator för det svenska deltagandet inom WGCC. En handlingsplan har utarbetats beträffande barn som kommer ensamman över gränserna eller som är offer för människohandel. I det samarbetet deltar även Ukraina, Vitryssland och Moldavien. För att underlätta bi- och multilaterala kontakter i enskilda ärenden finns en nationell kontaktpunkt för frågor som rör ensamkommande barn och barn som har varit utsatta för människohandel i 12 av de 14 länderna. I Sverige har en tjänsteman vid Justitiedepartementet (tidigare Utrikesdepartementet) rollen som nationell kontaktpunkt. För att höja kompetensen har en utbildning genomförts under 2006 och 2007 för experter från tio av samarbetsländerna. Dessa experter ska föra sin kunskap vidare inom respektive land.

Europeiska unionen (EU) har ett ansvar för att delta i och driva på arbetet i ett större internationellt perspektiv och för att stimulera och uppmuntra till samverkan mellan medlemsstaterna. EU-kommissionen har i juli 2006 lämnat förslag till en omfattande strategi för barnets rättigheter. Sedan 2000 anordnar varje medlemsstat inom EU under sitt ordförandeskap ett informellt möte med ministrar eller tjänstemän ansvariga för övergripande barnfrågor eller barnkonventionen i respektive medlemsstat. Gruppen har antagit namnet Permanent Intergovernmental Group Europe de l'Enfance och har till syfte att arbeta för att ett barnperspektiv utifrån barnkonventionen ska genomsyra allt arbete inom EU som rör barn. Sverige har deltagit i samtliga möten som har anordnats av respektive ordförandeskap och har spelat en aktiv roll vid mötena. Regeringen har i den nationella handlingsplanen mot exploatering av barn (s. 29) anfört att den under det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd andra halvåret 2009 avser att lyfta fram frågan om sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande inom ramen för Sveriges deltagande i samarbetsgruppen Permanent Intergovernmental Group Europe de l'Enfance. Syftet är att samarbetet på EU-nivå förstärks kring frågor som rör sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande. Kommissionen har dessutom våren 2007 initierat ett arbete för att etablera ett europeiskt forum för barnets rättigheter inom unionen. Genom EU:s rambeslut om bekämpande av människohandel som antogs den 19 juli 2002 och EU:s rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi som antogs den 22 december 2003, har medlemsstaterna enats om gemensamma minimiregler när det gäller straffrättsliga åtgärder, däribland straffrättsliga påföljder, i kampen mot människohandel samt mot sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Rambesluten har genomförts i svensk rätt.

I oktober 2005 väckte Frankrike, vid ett informellt möte på Malta med EU:s turistministrar, frågan om stärkt EU-samarbete för att motverka sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande. Frankrike tog upp frågan igen i mars 2006 vid ett informellt möte i Wien med EU:s turistministrar. Det franska initiativet består av tre delar:

- öka de frivilliga åtagandena som görs av resebranschen
- inrättande av en informell grupp på EU-nivå med representanter för de involverade ministerierna bl.a. med syfte att möjliggöra utbyte av "best practices" mellan medlemsstaterna
- medlemsstaterna och EU-kommissionen ska samråda med de länder som är drabbade för att få information och för att planera gemensamma preventiva aktiviteter.

Av den nationella handlingsplanen framgår att regeringen anser att det franska initiativet är en mycket bra utgångspunkt för fortsatt samarbete inom EU kring frågan om sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande.

År 2008 lade kommissionen fram meddelandet En särskild plats för barnen i EU:s yttre åtgärder (KOM [2008] 55). Till meddelandet är fogat en handlingsplan för barn i EU:s externa relationer samt ett arbetspapper om barn i kris- och nödsituationer. Dokumenten redovisas också i Regeringskansliets faktrapromemoria 2007/08:FPM90 Barn i EU:s externa relationer. Kommissionens förslag syftar till att etablera ett sammanhållet ramverk för att förbättra skyddet för barn och för att främjandet av barns rättigheter ska få genomslag i praktiken. Särskilda åtgärder föreslås mot barnarbete, människohandel, barn i väpnad konflikt samt alla former av våld mot barn inklusive sexuell exploatering.

Europarådet är en viktig arena för det internationella samarbetet för att främja mänskliga rättigheter. Inom ramen för samarbetet inom Europarådet har flera konventioner tagits fram som rör sexuell exploatering av barn. Exempelvis undertecknade Sverige i maj 2005 Europarådets människohandelskonvention. Syftet med konventionen är framför allt att förhindra och bekämpa människohandel, att skydda offrens mänskliga rättigheter och att konstruera ett fullständigt regelverk kring skydd av och hjälp till brottsoffer och vittnen, att garantera effektiva brottsutredningar och åtal samt att främja internationellt samarbete. Sveriges tillträde till konventionen har analyserats av Utredningen om människohandel, m.m. (dir. 2005:152, 2006:78 och 2007:88). Utredningen redovisade sitt uppdrag i april 2008 (Människohandel och barnåktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd SOU 2008:41). Sverige har vidare aktivt deltagit i utarbetandet av Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp som antogs av Europarådets ministerkommitté sommaren 2007. Sverige undertecknade konventionen i samband med att den öppnades för undertecknande den 25 oktober 2007. Konventionens syfte är att förebygga och bekämpa sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn, att skydda brottsoffrens rättigheter samt att främja nationellt och internationellt samarbete i frågan. Konventionen har ett brett anslag och innehåller bl.a. bestämmelser om förebyggande åtgärder, åtgärder om hjälp till och skydd för offer, behandling av sexualbrottsförövare, materiell straffrätt, jurisdiktion, brottsutredning, åtal och andra processrättsliga regler. En särskild utredare har i juli 2008 fått i uppdrag att utvärdera 2005 års sexualbrottsreform, m.m. (dir. 2008:94). Utredaren ska även analysera frågan om Sveriges tillträde till Europarådets konvention och vilka lagändringar som i så fall kan krävas. Uppdraget ska redovisas senast den 29 oktober 2010.

Den 7 december 2006 beslutade regeringen att ratificera FN:s fakultativa protokoll till konventionen om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi. För att kunna tillträda protokollet infördes i juli 2006 ett nytt brott i brottsbalken, otillbörligt utverkande av samtycke eller tillstånd till adoption av barn. Genom bestämmelsen kriminaliseras mellanhänders otillbörliga framkallande av samtycke eller tillstånd till adoption av barn. Även försök till brottet kriminaliseras. EU:s

medlemsstater tillsammans med de latinamerikanska länderna driver årligen en resolution i FN:s generalförsamlings tredje utskott om barnets rättigheter. Resolutionens fokus under 2007 var våld mot barn där sexuellt våld och sexuell exploatering uppmärksammades särskilt. Resolutionen utmynnade i att en ny särskild representant för FN:s generalsekreterare tillsattes. Den särskilde representantens mandat är att uppmärksamma all form av våld mot barn, däribland sexuell exploatering. FN:s råd för mänskliga rättigheter har tillsatt en särskild rapportör om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi, som årligen sammanställer rapporter till rådet, bedriver fältstudier och utarbetar länderrapporter. Vidare för rapportören en dialog med regeringar där det förekommer brott mot barnets rättigheter vad gäller sexuell exploatering. Sverige är en av de största bidragsgivarna till FN:s barnfond Unicef, som på olika sätt arbetar mot sexuell exploatering av barn i många av världens länder. Till exempel bevakar 52 av Unicefs s.k. landkontor frågan och rapporterar särskilt om den. Unicef har också i många länder gjort lägesbedömningar om frågan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att på alla sätt och i alla sammanhang arbeta mot sexuell exploatering av barn. Utskottet kan mot bakgrund av den redovisning som har gjorts i regeringens nationella handlingsplan mot sexuell exploatering av barn konstatera att ett ambitiöst arbete bedrivs såväl inom EU som i andra konstellationer. Utskottet noterar även att Sverige under ordförandeskapet i EU:s ministerråd hösten 2009 kommer att lyfta fram frågan om sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande inom ramen för samarbetsgruppen Permanent Intergovernmental Group Europe de l'Enfance. Mot bakgrund av detta anser utskottet inte att riksdagen bör ta ett initiativ i frågan. Riksdagen bör därför avslå motionerna Ju470 yrkande 6 och Ju430 yrkande 7. Riksdagen bör även avslå motion Ju212 yrkande 1–3.

Polissambandsmännen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om att barnsexturism ska skrivas in som ett prioriterat brott i uppdragsbeskrivningen för den svenska polisens sambandsmän och två motionsyrkanden om att utbildning om barnsexhandel och barnsexturism inkluderas som en obligatorisk del i polissambandsmännens utbildning.

Jämför reservationerna 18 (s, v, mp) och 19 (mp).

Motionerna

I motion Ju471 (fp, c, v, m och kd) yrkande 1 och motion Ju423 (s, v, mp) yrkande 1 anför motionärerna att barnsexturism ska skrivas in som ett prioriterat brott i uppdragsbeskrivningen för den svenska polisens sambandsmän. Motionärerna pekar på att sambandsmännen har en viktig roll i arbetet mot barnsexturism där svenskar är inblandade och att sambandsmännen fungerar som en länk till bl.a. svensk polis när det gäller att överföra information. I motion 2007/08:Ju210 (mp) yrkande 3 anför motionärerna att kunskap om barnsexhandel och barnsexturism ska utgöra en obligatorisk del av polissambandsmännens utbildning, och i motion Ju407 (m) framhålls behovet av utbildning i förberedelserna för de svenska polissambandsmännen inför en utlandsstationering.

Bakgrund

Rikskriminalpolisen vid Rikspolisstyrelsen ansvarar för det s.k. PTN-samarbetet (polis- och tullsamarbete i Norden). Det är ett polis- och tullsamarbete mellan de nordiska länderna för att effektivisera bekämpningen av grov brottslighet av betydelse för Norden. PTN är ett rådgivande, koordinerande och samarbetande organ och således inte överordnat nationella bestämmelser. Samarbetet bedrivs huvudsakligen genom utstationering av gemensamma sambandsmän och gemensamma nordiska program för bekämpning av grov brottslighet med gränsöverskridande karaktär. PTN-sambandsmännen är bemyndigade att bistå och samarbeta med de brottsbekämpande myndigheterna i det land eller de länder i vilka de är ackrediterade och med brottsbekämpande myndigheter i de nordiska länderna. Svensk polis har, tillsammans med Danmark, Finland, Norge och Island, gemensamma polis- och tullsambandsmän i ett tjugotal länder. Sambandsmannasektionen vid Rikskriminalpolisen rekryterar, utbildar och administrerar de svenska sambandsmännen. Sambandsmannasektionen skräddarsyr också utbildningen för sambandsmännen och deras familjer. Utbildning ges både vid Rikskriminalpolisen och vid Utrikesdepartementet. I december 2007 beslutade regeringen om en handlingsplan mot sexuell exploatering av barn. Handlingsplanen anger tio åtgärder som ska komplettera det arbete som redan bedrivs i Sverige och internationellt för att motverka den sexuella exploateringen av barn i vårt land och i världen. De åtgärder som anges i handlingsplanen handlar om att motverka sexuell exploatering av barn vid turism och resande, kunskapsspridning, kartläggning riktad mot förövare, ökat samarbete på nationell och internationell nivå och översyn av gällande lagstiftning. I handlingsplanen (s. 14 f.) anger regeringen att de svenska polissambandsmän som finns utplacerade i olika länder utgör en viktig resurs för att säkerställa regelbundna kontakter med relevanta aktörer i olika länder. Inför utstationeringen går de svenska sambandsmän-

nen genom ett introduktions- och utbildningsprogram. Från och med 2007 innehåller utbildningen frågor om sexuell exploatering av barn, bl.a. barnpornografi och barnprostitution.

Rikskriminalpolisens barnpornografigrupp arbetar mot spridningen av barnpornografiska bilder på Internet, mot barnsexturism och mot kvinnlig könsstympning. Barnpornografigruppen samarbetar med Ecpat och resebranschen för att stoppa sexuella övergrepp mot barn som begås på många turistorter utomlands. Rikskriminalpolisen tar emot tips från hela världen, värderar dem och kanaliserar dem vidare till polisen i det land eller i det län i Sverige där förövaren kan finnas. Efter ett initiativ av de nordiska justitieministrarna har polisen i de nordiska länderna tagit fram en gemensam strategi för att bekämpa barnpornografibrott och stoppa övergreppen som ligger bakom bilderna. De nordiska länderna ska upprätta en gemensam databas med teknisk information om barnpornografiska bilder, som kan underlätta polisens arbete med att identifiera offren och spåra förövarna.

Regeringen har i september 2008 givit Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten i uppdrag att förstärka insatserna mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Uppdraget avser en förstärkning av de nuvarande operativa insatserna samt en utökad metod- och kompetensutveckling. Uppdraget ska vara slutfört den 31 december 2010 och slutredovisas senast den 20 februari 2011 (Ju 2008/7403/PO).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att polissambandsmännens utbildning numera omfattar frågor om sexuell exploatering av barn, bl.a. barnpornografi och barnprostitution. Motionerna 2007/08:Ju210 yrkande 3 och Ju407 får därigenom anses åtminstone delvis tillgodosedda. Utskottet utgår från att polisen arbetar mot sexuell exploatering av barn genom de svenska polissambandsmännen som finns på platser där barnsexturism är vanligt förekommande. Det finns dock enligt utskottet inte skäl för riksdagen att ta ett initiativ i frågan. Motionerna Ju471 yrkande 1 och Ju423 yrkande 1 bör därför avslås.

Svenska ambassader och konsulat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om att inrätta en särskild telefonlinje för anmälan av sexualbrott mot barn vid svenska ambassader och två motionsyrkanden om att utreda huruvida pass bör utfärdas av svenska beskickningar till misstänkta förövare.

Jämför reservationerna 20 (s, v, mp) och 21 (s, v, mp).

Motionerna

I motion 2007/08:Ju216 (v) yrkande 1, i motion Ju471 (fp, c, v, m, kd) yrkande 2 och i motion Ju423 (s, v, mp) yrkande 2 anför motionärerna att det bör inrättas en möjlighet till anmälan av misstänkt barnsexturism vid svenska ambassader och konsulat där behovet finns, t.ex. genom en särskild telefonlinje, samt att information om denna möjlighet bör spridas. Motionärerna anför att det vid Sveriges ambassad i Thailand finns en sådan anmälmöjlighet som har inrättats genom den svenska polissambandsmannen. I motionerna 2007/08:Ju210 (mp) yrkande 6 och 2007/08:Ju400 (s) yrkande 6 anför motionärerna att det finns behov av att låta utreda den legala konflikt som uppstår då svenska beskickningar utfärdar nya pass till svenskar som utomlands misstänks för sexualbrott mot barn men har släppts fria mot borgen.

Bakgrund

Konstitutionsutskottet har tidigare tagit ställning till motionsyrkanden om utrikesförvaltningen senast hösten 2007 (2007/08:KU1 s. 56 f.). I betänkandet behandlades frågan om att inrätta en särskild telefonlinje för anmälningar av brott vid Sveriges beskickningar. I ett yttrande från utrikesutskottet (bilaga 4 i betänkandet) konstaterade utrikesutskottet att det enligt utskottets mening inte ankommer på riksdagen att göra tillkännagivanden i frågor om handläggningsordningen för anmälningar och tips om brott. Utrikesutskottet framhöll i sammanhanget att det är nödvändigt med ett gemensamt agerande för att komma till rätta med handeln med människor. Enligt utskottet pågår inom hela Regeringskansliet, till vilket utrikesrepresentationen hör, ett intensivt arbete med olika åtgärder mot människohandel. Konstitutionsutskottet delade utrikesutskottets bedömningar och avslag motionen.

Beskickningar och konsulat ska enligt 7 b § förordningen (1992:247) med instruktion för utrikesrepresentationen handlägga ärenden enligt passlagen (1978:302). Av 11 § passlagen framgår att pass för direkt resa till Sverige alltid ska utfärdas för sökande som uppehåller sig utomlands och som begär ett sådant pass.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på det arbete som bedrivs inom Regeringskansliet med olika åtgärder mot människohandel. Justitieutskottet delar dock konstitutionsutskottets och utrikesutskottets uppfattning att det inte ankommer på riksdagen att ta initiativ i frågor om handläggningsordningen för anmälningar och tips om brott. Riksdagen bör därför avslå motionerna 2007/08: Ju216 yrkande 1, Ju423 yrkande 2 och Ju471 yrkande 2. När det gäller frågan att låta utreda passlagens bestämmelser att pass för direkt resa till Sverige alltid ska utfärdas för sökande som uppehåller sig utomlands och som begär ett sådant pass är utskottet inte berett att förorda något initiativ från riksdagens sida. Riksdagen bör därför avslå motionerna 2007/08: Ju210 yrkande 6 och 2007/08:Ju400 yrkande 6.

Statistik och kunskapsinhämtning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om att det bör upprättas statistik över sexualbrott begångna mot barn utomlands. Riksdagen avslår vidare två motionsyrkanden om att inhämta information om svenska barnsexturister och potentiella förövare i brottsförebyggande syfte.

Jämför reservation 22 (s, v, mp).

Motionerna

I motion 2007/08:Ju400 (s) yrkande 5, i motion 2007/08:Ju210 (mp) yrkande 5 och i motion 2007/08:Ju216 (v) yrkande 4 anför motionärerna att Brottsförebyggande rådet bör ges i uppdrag att upprätta statistik över sexualbrott begångna mot barn utomlands. Motionärerna föreslår att detta kan ske t.ex. genom att dessa brott tilldelas en egen brottskod. I motion 2007/08:Ju400 (s) yrkande 11 och i motion 2007/08:Ju210 (mp) yrkande 11 begär motionärerna att information inhämtas om svenska barnsexturister. Motionärerna anför att denna information är en förutsättning för att effektivt kunna förebygga brott.

Bakgrund

Brottsförebyggande rådet (Brå) ska som ansvarig myndighet för den officiella rättsstatistiken utveckla innehållet och kvaliteten i statistiken avseende brottslighet och samhällets reaktioner på brott. Statistikens innehåll och kvalitet ska anpassas till rättsväsendets och samhällets informationsbehov. Dagens system med brottskoder består av över 400 olika sådana koder. Under slutet av varje år görs en större revidering av brottskoderna. Mellan de stora årliga revideringarna kan mindre justeringar göras.

När det gäller utvecklingsarbetet för att förbättra kriminalstatistiken arbetar rättsväsendets myndigheter med att ta fram ett nytt sätt att klassificera brott. Arbetet bedrivs inom ramen för Rådet för rättsväsendets informationsförsörjning (RIF). Med ett nytt sätt att klassificera brott kommer man bl.a. att kunna följa hanteringen av ett brott genom hela rättsväsendet. De myndigheter som handlägger de största ärendevolymerna är centrala i detta arbete. Polisorganisationen, Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården har en mycket stor ärendehantering med omfattande manuella inslag och upprepad registrering av grundläggande information i brottmålsprocessen. Brå är i sin roll som producent av den officiella kriminalstatistiken en viktig aktör i detta arbete. Ett utbyggt elektroniskt informationsutbyte mellan de berörda myndigheterna i brottmålsprocessen innebär stora verksamhetsmässiga vinster i form av ökad rättssäkerhet och kvalitet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det bedrivs ett arbete för att utveckla och förbättra kriminalstatistiken och att rättsväsendets myndigheter inom ramen för detta arbete utvecklar ett nytt sätt att klassificera brott. Utskottet anser mot bakgrund av det sagda att det inte finns något behov av ett initiativ från riksdagens sida. Riksdagen bör därför avslå motionerna 2007/08: Ju210 yrkande 5, 2007/08:Ju216 yrkande 4 och 2007/08:Ju400 yrkande 5. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att förebygga att barn utsätts för sexuell exploatering. Utskottet förutsätter att det brottsförebyggande arbete som bedrivs även omfattar denna brottslighet. Riksdagen bör därför inte ta något initiativ i frågan. Riksdagen bör avslå motionerna 2007/08:Ju210 yrkande 11 och 2007/08:Ju400 yrkande 11.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Polisens yttre organisation, punkt 1 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju379 yrkande 24.

Ställningstagande

Vi anser att en organisationsförändring inom polisväsendet i riktning mot en sammanhållen myndighet ger fördelar både vad gäller resursfördelning och styrning av verksamheten. En sådan förändring skapar även enligt vår mening möjligheter att effektivisera den administration som samtliga polismyndigheter i dag själva måste stå för.

Det får ankomma på regeringen att låta utreda denna fråga.

2. Polisens arbetsmetoder, punkt 2 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju434 yrkande 3 och avslår motionerna 2008/09:Ju358, 2008/09:Ju418 yrkandena 1–6 och 2008/09:Ju443.

Ställningstagande

Rädsla för överfallsvåldtäkter medför en påtaglig begränsning av kvinnors frihet. Det är därför enligt min mening viktigt att misstänkta gärningsmän kan gripas. Jag anser att polismyndigheterna i storstäderna bör inrätta samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter för att underlätta det brottsutredande arbetet när gärningsmän begår brott i olika polismästardistrikt.

Det får ankomma på regeringen att genom styrning av Rikspolisstyrelsen tillse att vad jag nu anfört tillgodoses.

3. Beredskapspolisen, punkt 3 (s)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Kerstin Haglö (s) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju448 och avslår motion 2008/09:Ju302.

Ställningstagande

Vi anser att beredskapspolisen är en värdefull resurs i samhället och borde utnyttjas bättre och vid fler situationer än vad som sker i dag. Beredskapspolisen kan t.ex. användas vid bevakning av demonstrationer eller stora publika evenemang för att frigöra resurser till polisens brottsbekämpning.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

4. Behörighet att utföra alkoholutandningsprov, punkt 5 (s, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju379 yrkande 43 och bifaller delvis motion 2008/09:Ju218.

Ställningstagande

Bristande nykterhet bland fordonsförare som kommer med färjor till svenska hamnar är ett problem. Vi anser därför att regeringen, med utgångspunkt i den utredningspromemoria som nu bereds inom Regeringskansliet, ska återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som ger fler yrkeskategorier med tjänstebefattning rätt att utföra alkoholutandningsprov.

5. Åtgärder mot organiserad brottslighet, punkt 6 (s)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Kerstin Haglö (s) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Ju323, 2008/09:Ju338 och 2008/09:Ju379 yrkande 25 och avslår motion 2008/09:Ju410.

Ställningstagande

Vi anser att det finns behov av ett utökat informationsutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna för att den organiserade brottsligheten ska kunna bekämpas effektivt. Enligt vår mening bör även en nationell resurs under Rikskriminalpolisen skapas för att stödja polismyndigheterna i detta arbete. Det är även viktigt att det finns en bred parlamentarisk samsyn när det gäller åtgärder mot organiserad brottslighet. Därför är det angeläget att ett åtgärdsprogram tas fram och förankras i riksdagen.

Den organiserade brottsligheten är gränsöverskridande och enligt vår mening behövs ett väl utvecklat samarbete inom EU. Vi menar att regeringen aktivt måste verka för att den andel av EU:s resurser som används för gränsöverskridande brottslighet ska öka.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

6. Samarbetet mellan tull och polis, punkt 7 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju341.

Ställningstagande

Tullverket ingår i ett omfattande internationellt samarbete för att förebygga och bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten. Tullen och polisen samarbetar redan i dag. Enligt vår uppfattning bör regeringen se till att myndigheterna ges de bästa möjliga förutsättningarna för att kunna ta tillvara alla möjligheter till samarbete.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

7. Polisens samverkan, punkt 8 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju227 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att fler arbetsmiljöbrott ska utredas och klaras upp. Polis och åklagare behöver därför arbeta närmare varandra. Ett sätt att göra detta är att skapa särskilda enheter som bara arbetar med arbetsmiljöbrott. Enligt vår mening skulle det renodla verksamheten, ge möjlighet till ökade kunskaper inom området och höja rättssäkerheten för dem som utsätts för ett arbetsmiljöbrott.

Det får ankomma på regeringen att genom styrning av Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten tillse att vad vi nu anført tillgodoses.

8. Nätleverantörer som samarbetar med Rikskriminalpolisen, punkt 9 (s, v)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju355.

Ställningstagande

Barnpornografi måste bekämpas varhelst det uppträder. Vi anser att kampen mot barnpornografi på Internet ytterligare skulle stärkas om alla statliga myndigheter och verk enbart upphandlar Internetleverantörer som samarbetar med Rikskriminalpolisen i det s.k. Blockeringsprojektet.

Det får ankomma på regeringen att genom styrning av myndigheterna tillse att vad vi nu har anfört tillgodoses.

9. Frontex, punkt 11 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf368 yrkande 10 och 2008/09:Sf375 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att gränsövervakningssystemet Frontex pekar på en oroande utveckling när det gäller den europeiska migrationspolitiken. Huvudsyftet med detta system tycks i dag vara att hindra inflödet av migranter i Europa, och Frontex har starkt ifrågasatts av många internationella organisationer utifrån rapporter om att rätten till asyl inte värnas. Vi anser därför att Frontex funktion måste diskuteras och utvärderas inom EU.

Det får ankomma på regeringen att bl.a. i samband med förhandlingsarbetet inom EU beakta vad vi nu har anfört.

10. Polisutbildning, m.m., punkt 12 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Ju245 yrkande 1, 2008/09:Ju379 yrkande 26 och 2008/09:Ju433 yrkande 2 och avslår motionerna 2008/09:Ju217 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:Ju400 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att polisutbildningen ska vara en treårig högskoleutbildning som ska bedrivas vid flera utbildningsorter i landet. Som vi ser det ger en polisutbildning på högskolenivå möjlighet till forskning och att erbjuda kvalificerade fortbildningskurser, vilket i sin tur ger en mer effektiv polis. Vidare kan studenterna tillgodoräkna sig akademiska poäng och använda dem som grund i andra utbildningar. En högskoleutbildning tillför även andra värden. Rekryteringen av personer med annan etnisk bakgrund än svensk kan komma att underlättas liksom rekryteringen av fler kvinnor till polisyrket. Genom att studera tillsammans med studenter inom andra utbildningar skapar man även kontakter som i sin tur bidrar till att göra polisen till en mer integrerad del av samhället.

Det får ankomma på regeringen att i samband med beredningen av betänkandet Framtidens polisutbildning beakta vad vi nu har anfört.

11. Utbildning av förundersökningsledare, punkt 13 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju379 yrkande 27.

Ställningstagande

Vi anser att arbetsfördelningen mellan polis och åklagare måste förändras för att skapa en effektiv brottsbekämpning och för att de befintliga resurserna ska kunna utnyttjas bättre. Enligt vår mening bör polisen få möjlighet att leda fler förundersökningar så att åklagarna kan koncentrera sig på svårare ärenden. Vi anser också att de polisiära förundersökningsledarna har behov av kompetensutveckling.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi nu anfört.

12. Utbildning i arbetsmiljölagstiftning, punkt 14 (s, v)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju227 yrkande 1.

Ställningstagande

På grund av bristfälliga förundersökningar i utredningar om arbetsmiljöbrott läggs i dag flera sådana utredningar ner. Vi anser därför att det är angeläget att införa en obligatorisk utbildning i arbetsmiljölagstiftning inom ramen för polisutbildningen.

Det får ankomma på regeringen att vidta de åtgärder som tillgodoser vad vi nu har anfört.

13. Vissa frågor om ordningslagen, punkt 18 (s)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Kerstin Haglö (s) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju438 och avslår motionerna 2008/09:Ju230, 2008/09:Ju324 och 2008/09:Ju368.

Ställningstagande

Under senare år har det förekommit en rad uppmärksammade incidenter på nöjesfält där flera personer har kommit till skada. Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till att se över säkerhetskraven för tivolibranschen och de fasta nöjesfälten.

14. Ordningsvakter och väktare, punkt 19 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju379 yrkande 54 och avslår motionerna 2008/09:Ju223 och 2008/09:Ju376.

Ställningstagande

Ordningsvakter hjälper polisen att upprätthålla lag och ordning vid restauranger, nöjesställen och offentliga arrangemang och har i vissa sammanhang befogenhet att omhänderta personer och att använda våld.

Ett problem är enligt vår mening att ordningsvakterna i krogmiljöer ofta står i direkt beroendeställning till krogägarna. En möjlighet att komma till rätta med problemet är att tvinga restaurangägare att anlita ordningsvakter från särskilda bevakningsföretag efter att polismyndigheten har gjort en upphandling av tjänsterna. Ett annat sätt är att låta polismyndigheten självständigt placera ut ordningsvakter på restauranger om det är påkallat och att polismyndigheten ges möjlighet att föreskriva var och hur länge en enskild ordningsvakt ska tjänstgöra på en viss krog.

Det får ankomma på regeringen att tillsätta en utredning med uppdrag att närmare undersöka dessa frågor och återkomma till riksdagen med lagförslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

15. Vapenlagen, m.m., punkt 20 (v, mp)

av Lena Olsson (v) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:U251 yrkande 3 och 2008/09:U253 yrkandena 3 och 4 samt avslår motionerna 2008/09:Ju206, 2008/09:Ju220, 2008/09:Ju221, 2008/09:Ju237, 2008/09:Ju260, 2008/09:Ju385, 2008/09:Ju386 och 2008/09:Ju392.

Ställningstagande

I FN:s handlingsplan för små och lätta vapen uppmanas varje land att utarbeta en nationell handlingsplan. Mer än 20 länder har utarbetat sådana handlingsplaner, dock inte Sverige. Vi anser därför att regeringen bör utarbeta en nationell handlingsplan för små och lätta vapen. Vi anser vidare att det i Sverige snarast bör införas ett lagstadgat krav på märkning av producerade, införda och utförda skjutvapen och ammunition. Enligt vår mening bör regeringen låta utreda möjligheten att införa en märkning som innebär att baksidan på patronhylsan stämplas. Det bör också upprättas ett register över produktion, import, transitering och export av krigsmaterielklassade små lätta vapen och dess ammunition.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

16. Statistikredovisning, m.m., punkt 24 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju257 yrkande 2 och avslår motionerna 2008/09:Ju313, 2008/09:Ju415 och 2008/09:Ju422.

Ställningstagande

Vi anser att arbetet med hatbrottsstatistiken försvåras av de rapporteringsrutiner som finns inom polisen. I dag förs statistiken utifrån tolkningar av den fritext som skrivits in i anmälan, vilket ställer höga krav på att enskilda poliser är tydliga när de skriver en anmälan om hatbrott. Enligt vår mening borde det finnas en särskild brottskod för hatbrott.

Det får ankomma på regeringen att genom sin styrning av Rikspolisstyrelsen och Brottsförebyggande rådet tillse att vad vi nu anför tillgodoses.

17. Internationellt samarbete, punkt 25 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju430 yrkande 7, bifaller delvis motion 2008/09:Ju470 yrkande 6 och avslår motion 2008/09:Ju212 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Människohandel med barn för sexuella syften och barnsexturism är gränsöverskridande brottslighet där många länder är inblandade i utredningarna. Vi anser därför att det är viktigt att regeringen aktivt verkar för att det internationella samarbetet på detta område stärks såväl inom som utanför EU.

18. Polissambandsmännens uppdragsbeskrivning, punkt 26 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju423 yrkande 1 och bifaller delvis motion 2008/09:Ju471 yrkande 1.

Ställningstagande

Svenska polisens sambandsmän fungerar som en länk till svensk polis och övriga instanser när det gäller att vidareförmedla information om barnsexturism. Vi anser därför att barnsexturism ska utgöra ett prioriterat brott i sambandsmännens uppdragsbeskrivning på de platser där denna brottslighet förekommer.

Det får ankomma på regeringen att genom sin styrning av Rikspolisstyrelsen tillse att vad vi nu anfört tillgodoses.

19. Utbildning av polissambandsmän, punkt 27 (mp)

av Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju210 yrkande 3 och bifaller delvis motion 2008/09:Ju407.

Ställningstagande

På initiativ av Ecpat har de svenska polissambandsmännen under 2007 genomgått en utbildning om barnsexhandel. Jag anser att utbildning om barnsexhandel bör bli en permanent del av polissambandsmännens utbildning.

Det får ankomma på regeringen att genom sin styrning av Rikspolisstyrelsen tillse att vad jag nu anfört tillgodoses.

20. Anmälan om brott vid svenska beskickningar, punkt 28 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:Ju216 yrkande 1 och 2008/09:Ju423 yrkande 2 och bifaller delvis motion 2008/09:Ju471 yrkande 2.

Ställningstagande

I Thailand har den svenska polissambandsmannen tillsammans med svenska ambassaden i Bangkok inrättat en särskild telefonlinje för anmälningar om misstänkt barnsexturism. Vi anser att det är viktigt att det blir lätt att anmäla misstänkt barnsexturism, t.ex. genom en särskild telefonlinje, på alla svenska beskickningar där behovet finns. Information om denna möjlighet bör också spridas.

Det får ankomma på regeringen att vidta lämpliga åtgärder som tillgodoser vad vi nu har anfört.

21. Utfärdande av pass vid svenska beskickningar, punkt 29 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:Ju210 yrkande 6 och 2007/08:Ju400 yrkande 6.

Ställningstagande

Svenska medborgare som har släppts fria mot borgen i väntan på rättegång har rätt till ett nytt pass, och sådana pass utfärdas av de svenska beskickningarna utomlands. Det leder till att den misstänkte förövaren kan åka tillbaka till Sverige och undkomma åtal och påföljd i det land där brottet har begåtts. Risker är dock att den misstänkte förövaren även undgår påföljd i Sverige eftersom denna typ av brott inte prioriteras. Vi anser att regeringen bör låta utreda denna fråga för att uppmärksamma den konflikt som finns.

22. Statistik och kunskapsinhämtning, punkt 30 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:Ju210 yrkandena 5 och 11, 2007/08:Ju216 yrkande 4 och 2007/08:Ju400 yrkandena 5 och 11.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att upprätta statistik över sexualbrott mot barn som har begåtts utomlands, t.ex. genom att brottet ges en egen brottskod. Vi anser vidare att möjligheten till information om förövare när det gäller dessa brott bör förbättras. Enligt vår mening är denna information en förutsättning för att kunna förebygga brott.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:Ju210 av Jan Lindholm och Bodil Ceballos (båda mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att kunskap om barnsexhandel och barnsexturism inkluderas som en obligatorisk del av polisambandsmännens utbildning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att statistik upprättas hos Brottsförebyggande rådet för sexualbrott begångna mot barn utomlands t.ex. genom en egen brottskod.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att en utredning tillsätts för att undersöka den legala problematik och konflikt som uppstår när svenska förövare släpps fria mot borgen och ett nytt svenskt pass därefter utfärdas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att information införskaffas om svenska barnsexturister och potentiella förövare i förebyggande syfte.

2007/08:Ju216 av Lena Olsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta s.k. hotlines vid svenska ambassader för anmälan om sexualbrott mot barn.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att upprätta statistik för sexualbrott utförda av svenska medborgare mot barn utomlands.

2007/08:Ju257 av Lena Olsson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att man ska se över hur hatbrott kan registreras på ett tydligare sätt i polisanmälningar.

2007/08:Ju258 av Margareta B Kjellin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om polisens rättigheter att drogtesta bilförare genom salivtest.

2007/08:Ju400 av Lars U Granberg (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statistik över sexualbrott begångna mot barn utomlands upprättas hos t.ex. Brottsförebyggande rådet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas för att undersöka den legala problematik och konflikt som uppstår när svenska förövare släpps fria mot borgen och ett nytt svenskt pass därefter utfärdas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att information införskaffas om svenska barnsexturister och potentiella förövare i förebyggande syfte.

2007/08:Ju441 av Johan Pehrson och Barbro Westerholm (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att polisen i större utsträckning än vad som sker i dag ska kunna narkotikatesta bilförare i trafiken.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Ju202 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheterna för polisen att kunna utfärda arresteringsorder i Europa för rymlingar från rättspsykiatrisk klinik.

2008/09:Ju206 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring av vapenlagen så att brott mot förvaringsbestämmelserna blir straffbart.

2008/09:Ju212 av Tina Acketoft (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att ge Europol en starkare och tydligare roll vad gäller den gränsöverskridande brottsligheten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU registrerar dömda för barnsexturism även utanför EU i Schengens informationssystem.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU underlättar utbyte av information med tredjeländer för att kunna underlätta identifieringen av misstänkta samt för att kunna väcka eventuellt åtal.

2008/09:Ju217 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om etiska riktlinjer för Sveriges poliskår.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om undervisning i humaniora för polisen.

2008/09:Ju218 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp):

Riksdagen beslutar om en ändring i 2 § lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov så att även de bilinspektörer som är civilanställda vid landets olika polismyndigheter får befogenhet att utföra alkoholutandningsprov.

2008/09:Ju220 av Björn Leivik (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om polisens ansvar för kontroll av all export av jakt- och sportskyttevapen samt ammunition.

2008/09:Ju221 av Björn Leivik (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar i vapenlagen.

2008/09:Ju223 av Staffan Appelros (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge ordningsvakter rätt att utfärda ordningsbot vid nedskräpning.

2008/09:Ju227 av Maria Stenberg och Karin Åström (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att införa obligatorisk utbildning inom arbetsmiljölagstiftningens område i Polishögskolans utbildningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett närmare samarbete mellan Åklagarmyndigheten och polisen inom arbetsmiljölagstiftningen.

2008/09:Ju230 av Lars Elinderson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet att i detaljplan för vindkraftsparker medge dispens från förbudet att bedriva jakt.

2008/09:Ju237 av Jörgen Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att straffskalan för bärande av illegala handeldvapen i offentliga miljöer väsentligt bör höjas.

2008/09:Ju245 av Peter Hultqvist och Anneli Särnblad (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla polisutbildningen till en högskoleutbildning.

2008/09:Ju260 av Hans Hoff (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa straffen för brott mot vapenlagen.

2008/09:Ju268 av Rolf Gunnarsson och Isabella Jernbeck (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utökat samarbete inom polisen i Norden.

2008/09:Ju298 av Nils Oskar Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att polisen i större utsträckning bör nyttja rätten att anvisa lämpliga platser för demonstrationer.

2008/09:Ju302 av Allan Widman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statliga myndigheters behov av att samordna sin krigsplanläggning med beredskapspolisens.

2008/09:Ju313 av Sven Yngve Persson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för ett register för politiskt motiverad brottslighet.

2008/09:Ju323 av Sonia Karlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett effektivt informationsutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna.

2008/09:Ju324 av Sonia Karlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att offentliga platser ska finnas på torg och gångstråk.

2008/09:Ju338 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett åtgärdsprogram mot organiserad brottslighet.

2008/09:Ju341 av Anneli Särnblad (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att ge bättre förutsättningar för våra myndigheter inom tull och polis att samarbeta.

2008/09:Ju355 av Fredrik Lundh (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att försvåra åtkomsten av barnpornografiskt material samt att statliga myndigheter och verk endast ska upphandla nätleverantörer som samarbetar med Rikskriminalpolisen.

2008/09:Ju358 av Mikael Cederbratt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av regelverket för polisens arbetsmetoder i syfte att göra detta tydligare.

2008/09:Ju368 av Jan R Andersson och Finn Bengtsson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om slopande av krav på danstillstånd för restauranger.

2008/09:Ju376 av Lars-Arne Staxäng och Finn Bengtsson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om auktoriseringen av väktare och ordningsvakter.

2008/09:Ju379 av Mona Sahlin m.fl. (s):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda polisens organisation.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det rättsliga samarbetet i EU.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en ny polisutbildning.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta polisen sköta fler förundersökningar.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fler grupper ska få göra alkoholprov.
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ordningsvakter.

2008/09:Ju385 av Bengt-Anders Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om översyn av vapenlagstiftningen.

2008/09:Ju386 av Karin Enström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vapenbrott.

2008/09:Ju392 av Jan-Evert Rådström och Björn Hamilton (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjligheterna till godtagbar förvaring ska avgöra tillstånd för innehav av äldre vapen.

2008/09:Ju400 av Anders Hansson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en gemensam grundutbildning för polisens, Tullverkets och Kustbevakningens brottsbekämpande personal.

2008/09:Ju404 av Annicka Engblom och Lars-Arne Staxäng (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en skärpning av ordningslagen för att stävja upprepade otillåtna demonstrationer.

2008/09:Ju407 av Fredrik Schulte (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av mer offensiva satsningar mot barnsexturismen.

2008/09:Ju410 av Lars Hjälmered och Jan R Andersson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utökad samordning mellan myndigheter för effektivare brottsbekämpning.

2008/09:Ju415 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en effektivare och snabbare statistikredovisning från Brottsförebyggande rådet.

2008/09:Ju417 av Göran Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om eftersök av försvunna människor.

2008/09:Ju418 av Göran Lindblad (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa effektivare polisiära metoder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Compstat.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om "impact".
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om "accountability".

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att specifika resurser behövs för specifika resultat.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att även medborgare utan fribrev ska känna sig trygga.

2008/09:Ju422 av Bengt-Anders Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett registreringssystem i samband med att ett brott är begånget så att man på ett enklare och snabbare sätt kan skilja på brott som begås med legala respektive illegala vapen.

2008/09:Ju423 av Monica Green m.fl. (s, v, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnsexturism skrivs in som ett prioriterat brott i svenska polisens sambandsmäns uppdragsbeskrivning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjlighet till anmälan av misstänkt barnsexturism införs i samarbete med polisen vid de svenska ambassader och konsulat där behovet finns och att information om denna möjlighet sprids.

2008/09:Ju430 av Monica Green m.fl. (s, mp, v):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra det internationella samarbetet avseende sexualbrott mot barn.

2008/09:Ju431 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra lagstiftningen för att tillåta elpistol även i Sverige.

2008/09:Ju433 av Lena Olsson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omvandla polisutbildningen till en högskoleutbildning i enlighet med förslagen i utredningen Framtidens polisutbildning (SOU 2008:39).

2008/09:Ju434 av Lena Olsson m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter i storstäderna.

2008/09:Ju438 av Berit Andnor m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka säkerhetskraven på åkattraktioner och tillsynen på fasta nöjesfält.

2008/09:Ju443 av Mats G Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på dokumentation av skadegörelse vid upplopp.

2008/09:Ju448 av Ann-Kristine Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att använda särskilda beredskapspolisen som en extra resurs i flera situationer än i dag.

2008/09:Ju449 av Ewa Thalén Finné (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förstärkt maskeringsförbud i samband med demonstrationer.

2008/09:Ju463 av Johan Pehrson och Barbro Westerholm (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att polisen i större utsträckning än vad som sker i dag ska kunna narkotikatesta bilförare i trafiken.

2008/09:Ju470 av Eva Olofsson m.fl. (v, fp, m, kd, c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra det internationella samarbetet avseende sexualbrott mot barn.

2008/09:Ju471 av Solveig Hellquist m.fl. (fp, c, v, m, kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnsexturism ska skrivas in som ett prioriterat brott i svenska polisens sambandsmäns uppdragsbeskrivning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en möjlighet till anmälan av misstänkt barnsexturism ska inrättas vid de svenska ambassader och konsulat där behovet finns.

2008/09:U251 av Peter Rådberg m.fl. (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en nationell strategi för hantering av lätta vapen.

2008/09:U253 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utarbeta en nationell handlingsplan rörande små och lätta vapen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrad märkning och spårning av små och lätta vapen samt ammunition.

2008/09:Sf368 av Bodil Ceballos m.fl. (mp):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Frontex.

2008/09:Sf375 av Veronica Palm m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Frontex funktion måste diskuteras och utvärderas inom Europeiska unionen.

2008/09:Ub464 av Olof Lavesson m.fl. (m, c, v, fp, mp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Polishögskolan ska omfattas av lagen (2001:1268) om likabehandling av studenter i högskolan.

2008/09:T416 av Anita Brodén och Annika Qarlsson (fp, c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obligatorisk drogtestning av förare vid olyckor.